

BOSNA I HERCEGOVINA

FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

TUZLANSKI KANTON

GRAD GRAČANICA

**IZVJEŠTAJ O OSTVARENJU GODIŠNJEG PLANA IMPLEMENTACIJE
STRATEGIJE RAZVOJA OPĆINE GRAČANICA ZA
- 2019. godinu -**

Gračanica, avgust 2020. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	5
1. IZVRŠNI SAŽETAK.....	7
2. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITYI.....	7
2.1. Vizija	8
2.2. Strateški ciljevi	8
2.3. Sektorski ciljevi.....	8
2. 4. Ključni planirani prioriteti i fokusi za posmatrani godišnji period	9
2.5. Zbirni pregled prioritetnih projekata i okvira za njihovo finansiranje obuhvaćenih Planom implementacije 2018.-2020. godinu	12
3. SAŽET OSVRT NA PRETHODNI PERIOD IMPLEMENTACIJE (OD POČETKA REALIZACIJE 2011. GODINE DO 2015. GODINE)	15
4. PREGLED IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE U IZVJEŠTAJNOJ 2018. GODINI	17
4.1. Sektor ekonomskog razvoja	20
4.2. Sektor društvenog razvoja	24
4.3. Sektor zaštite okoliša/životne sredine.....	28
4.4. Ključni rezultati i ostvareni progres.....	34
4.5. Vertikalna i horizontalna usklađenost i nivo integrisanosti.....	43
4.6. Institucionalni kapaciteti općinske uprave i saradnja sa bitnim akterima.....	46
5. OSVRT NA OSTVARENI KUMULATIVNI PROGRES U PRVE 3 GODINE IMPLEMENTACIJE REVIDIRANE STRATEGIJE	46
6. KLJUČNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI.....	50
7. ZAKLjUČCI I PREPORUKE.....	54
ANEKSI.....	57
MAKROINDIKATORIRAZVOJA.....	58
IZVJEŠTAJ O IMPLEMENTACIJI PROJEKATA INDIKATIVNOG FINANSIJSKOG OKVIRA STRATEGIJE LOKALNOG RAZVOJA ZA 2019. GODINU.....	60

Skraćenice

antrax – zarazna bolest različitih životinjskih vrsta uzrokovana bakterijom

AICS – Italijanska agencija za saradnju i razvoj

BFC SEE–Business Freintly Certification South East Europe – predstavlja općine/gradove sa povoljnijim poslovnim okruženjem u jugoistočnoj Evropi

BiH –Bosna i Hercegovina

BILD – Udruženje Bosanska inicijativa za lokalni razvoj

CAF – Zajednički okvir za samoprocjenu (Common Assesment Framework)

Catholic relief service - Katolička služba pomoći

CILAP – Projekat „Izgradnja kapaciteta za unapređenje zemljišne administracije i procedura u Bosni i Hercegovini“

CO₂–karbon dioksid

CRMA- Udruženje Centar za razvoj medija i analize

CZ – Civilna zaštita

EIB – Evropska investicijska banka (European Investment Bank)

EU – Evropska unija

EU SBA - Akt o malim preduzećima Evropske unije

FBiH– Federacija Bosne i Hercegovine

FGU – Federalna geodetska uprava

FMOIT – Federalno ministarstvo okoliša i turizma

FMRP - Federalno ministarstvo razvoja i poduzetništva

FZZS – Federalni zavod za statistiku

GAP – Projekat upravne odgovornosti

GIZ – njemačko društvo za međunarodnu saradnju(njem. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH)

GOV-WADE projekat – Projekat dobre uprave u oblasti voda i zaštite okoliša – Vlade Švicarske

Grace period - vremensko odlaganje izvršenja neke finansijske obaveze; vrijeme koje protekne od momenta isplate kredita do uplate prve rate kredita od strane korisnika

GTZ – Njemačko društvo za tehničku saradnju

IKT – Informacione i komunikacione tehnologije

ILDP – Projekat integriranog lokalnog razvoja (Integrated Local Development Project)

Indikatori - označavaju vrstu i stepen promjena koje se neposredno ostvaruju kroz realizaciju programa, projekata i razvojnih ciljeva, a služe kao kvalitativni i kvantitativni pokazatelj nivoa ostvarivanja utvrđenih ciljeva razvoja, odnosno realizacije programa ili projekata

IPA - Instrument za predpristupnu pomoć koji je uspostavljen u julu 2006., novi je finansijski alat putem kojeg se zemljama kandidatkinjama pruža pomoć u izgradnji institucionalnih sposobnosti za učinkovitu provedbu pravne stečevine EU-a (zajednička prava i obaveze koje obavezuju sve države članice EU-a) te za pripremu za upravljanje strukturnim fondovima

IT – informacione tehnologije

JLS – jedinica lokalne samouprave

JU MSŠ Gračanica – Javna ustanova Mješovita srednja škola Gračanica

JU OŠ – Javna ustanova Osnovna škola

km - kilometar

KM – kovertibilne marke (BAM)

KO – katastarska općina

LAPZ - Lokalni akcioni plan zapošljavanja

LED - Diode koje emituju svjetlost (Light emitting diodes)

LEAP – Lokalni ekološki akcioni plan (Local Environmental Action Plan)

LEV – Lokalno ekonomsko vijeće

LOD metodologija–Metodologija razvojena u okviru Projekta Jačanje lokalne demokracije, čiji je cilj osigurati kvalitetu u procesima planiranja i provedbe projekata, te uniformnost u korištenju alata i dokumentacije za uspješnu provedbu i praćenje projekata i javne potrošnje fondova dodijeljenih OCD za pružanje usluga na lokalnoj razini i druge relevantne aktivnosti koje OCD provode u lokalnoj zajednici

M4 – magistralni put Dobojsko-Tuzla

m – metar

MEG projekt – Projekat općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja

Mikročipiranje – Postupak koji se smatra najefikasnijim i najsigurnijim načinom trajnog označavanja životinja

Mreža ACCOUNT - Antikorupciona mreža organizacija civilnog društva u BiH

MSP – mala i srednja preduzeća

NBR – Nezavisni biro za razvoj

NEAP – Akcioni plan zaštite životne sredine Bosne i Hercegovine

NERDA – (eng. Northeast regional development association)

NOR – narodno-oslobodilački rat

NUS – Neeksplodirano ubojno sredstvo

NVO/OCD – nevladina organizacija/organizacija civilnog društva

ORT – Općinski razvojni tim

PDV – porez na dodanu vrijednost

PERA – Projekat osnaživanje ljudi u ruralnim područjima

PKSC Gračanica – Privredno-kulturno-sportski centar Gračanica

RA – ROMA ACTION – Podrška socijalnom uključenju ranjivih romskih porodica u područjima pogodenim poplavama putem obezbjeđenja stambenih jedinica i socio-ekonomskih mjera sa aktivnim učešćem državnih i lokalnih vlasti kao i drugih intresnih grupa

REC BiH - Regionalni centar za životnu sredinu

RS – Republika Srpska

SBA – Evropski Akt o malom biznisu

SC – Strateški cilj

SDC - Švicarska agencija za razvoj i saradnju (Swiss Agency for Development and Cooperation)

SEAP – Akcioni plan održivog upravljanja energijom

SEC – Sektorski cilj

SECAP – Akcioni plan energetski održivog razvoja i klimatskih promjena općine Gračanica (Sustainable Energy Climate Action Plan)

SIDA – Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju

SSS – srednja stručna sprema

t - tona

UNDP - Razvojni program Ujedinjenih nacija (United Nations Development Programme)

UPPIT – Udruženje poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara

UPS uređaj - Uređaj za besprekidno napajanje (Uninterruptable power supply) je sistem čiji je osnovni zadatak da obezbijedi nesmetano električno napajanje potrošača

USAID – Američka agencija za međunarodni razvoj

ZK – zemljivo knjižni izvadak

GOLD – Projekat unapređenja lokalnog razvoja zajednički finansiraju Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) i Švedska međunarodna agencija za razvoj i saradnju (SIDA)

VSS – visoka stručna spremam

WATSAN FBiH– Projekat vodoopskrba i odvodnja otpadnih voda u FBiH (Project Water and Sanitation in the FBiH)

World Vision - kršćanska humanitarna organizacija posvećena radu s djecom, porodicama i zajednicama kako bi se prevazišlo siromaštvo i nepravda

UVOD

Ovaj izvještaj ima za cilj da se svim zainteresiranim akterima na realan i objektivan način predstavi ostvarenja akcionog (godišnjeg) plana implementacije Strategije razvoja Općine Gračanica za 2019. godinu i kumulativno ostvarenje za period 2016.-2019.godine. Na osnovu izvršene analize ključnih rezultata i ostvarenog progresa sa jedne strane, te uočenih teškoća u pogledu implementacije sa druge strane, u Izvještaju su date preporuke i korektivne mjere koje se trebaju uzeti u razmatranje u narednom periodu implementacije Strategije razvoja.

Strategija integriranog razvoja 2011–2020. godine je ključni strateško-planski dokument Općine Gračanica, usvojen na sjednici Općinskog vijeća Gračanica u aprilu 2011. godine (Objavljena u Službenom glasniku Općine Gračanica 6/2011). Strategija razvoja ima u vidu društvenu i ekonomsku sferu, ali i aspekte zaštite i unaprjeđenja životne sredine i prostora. Razvijena je da bude okvir definisanja zajedničkih ciljeva, podsticanja lokalnih snaga, ali i odgovor na izazove budućeg razvoja Općine i sveukupnog života u njoj. Definisani strateški pravci usklađeni su sa strategijama i politikama viših nivoa vlasti.

Strategiju razvoja Općine Gračanica za period 2011.-2020. godina izradio je Razvojni tim Općine Gračanica u okviru Projekta integrisanog lokalnog razvoja (ILDP), koji predstavlja zajedničku inicijativu Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) u periodu januar – decembar 2010. godine. Tehničku podršku Razvojnom timu u sklopu ovog projekta pružio je Regionalni centar za životnu sredinu (REC BiH) u saradnji sa "Method Consulting" BiH.

U završnoj godini petogodišnjeg ciklusa implementacije Strategije razvoja (2011.-2015.), provedena je nezavisna srednjoročna evaluacija Strategije. Na osnovu nalaza i preporuka evaluacije revidirana je Strategija razvoja, sa fokusom na prilagođavanje sektorskih planova za period 2016.-2020. godina. Revidiranje Strategije provedeno je od strane Općinskog razvojnog tima¹ i sektorskih grupa koje je imenovao Načelnik Općine te uz učešće predstavnika javnog, privatnog i nevladinog sektora u okviru Partnerske grupe.

U toku evaluacije Strategije utvrđeno je da su prioriteti, ciljevi i projekti bili relevantni za ciljne grupe. Međutim, u posljednjih pet godina pojavila se nova problematika – posljedice razornih elementarnih nepogoda u toku 2014. godine, novi propisi i javne politike na lokalnom nivou (poput SEAP-a, LEAP-a itd.) i na višim nivoima vlasti, novi kriteriji za pristup eksternim izvorima finansiranja itd. Svjetska ekomska kriza je uticala na značajno smanjenje prihoda od PDV-a u Općinski Budžet, pa je proces revizije Strategije podrazumijevao prilagođavanje prioriteta i razvijanje novih pristupa za rješavanje razvojnih problema.

Općinsko vijeće Gračanica na sjednici održanoj dana 31.05.2017. godine donijelo je Odluku o proglašenju Grada Gračanica. Prijedlog Zakona o Gradu Gračanica usvojio je Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH 28. februara 2019. godine, a na prvoj sjednici Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, održanoj 01.04.2019. godine, po skraćenom postupku proglašen je Zakon o Gradu Gračanica.

---

¹ Općinski načelnik je imenovao članove Lokalnog ekonomskog vijeća koji su vršili i funkciju Općinskog razvojnog tima

Nakon perioda u kome je administrativnim izmjenama Gračanica imala status općine, Odlukom Doma naroda Parlamenta Federacije BiH je vratila status grada koji je prvi put službeno stekla u avgustu 1548. godine carskim ukazom Sulejmana Veličanstvenog.

Grad Gračanica je jedinica lokalne samouprave koja ima svojstvo pravnog lica i pravni je sljednik Općine Gračanica. Teritorijalno obuhvata sva naseljena mjesta koja su se prema evidenciji Federalnog zavoda za statistiku nalazi u okviru Općine Gračanica na dan stupanja Zakona.

Zakon o Gradu Gračanica objavljen je u Službenim novinama Federacije BiH br. 30/2019 od 08.05.2019. godine i stupio je na snagu 16. maja.

Na 1. konstituirajućoj sjednici Gradskog vijeća vijećnici su donijeli Privremenu statutarnu odluku grada Gračanica, koja važi do donošenja Statuta Grada, bez koje nije moguće promijeniti statistički broj, memorandume, table, donijeti rješenja o novim organizacijskim jedinicima, izvršiti i niz drugih administrativnih procedura.

S obzirom da je Općina Gračanica stekla status Grada u toku 2019. godine, u izvještaju je se koristi termin „Općina“ u kontekstu podataka koji se odnose na 2018. godinu.

Početkom 2019. godine sačinjeni su Indikativni finansijski plan projekata za 2019. godinu i Okvirni finansijski plan implementacije projekata za 2019.-2021. godinu. U fokusu ovog Izvještaja je implementacija Strategije razvoja Općine Gračanica za 2019. godinu, ali će također biti uporedno predstavljeni i kumulativni pokazatelji implementacije Strategije razvoja u periodu 2011. – 2015. i 2016. - 2019. godina. Nositelj izrade Izvještaja je Odsjek za lokalni ekonomski razvoj. Podaci koji su korišteni prilikom izrade Izvještaja prikupljeni su od strane računovodstva, koordinatora projekata, službene statistike i statistike Općine Gračanica/Grada Gračanica.

Sa ciljem ubrzanog razvoja, dana 07.05.2017. godine na snagu je stupio Zakon o razvojnem planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/17). Ovim Zakonom se uspostavlja horizontalna i vertikalna koordinacija kada je u pitanju planiranje razvoja u Federaciji. Aktivnosti oko koordinacije do sada su bile jako loše ili nepostojeće i u tom smislu ovaj Zakon predviđa i uspostavljanje određenih tijela, koja će se baviti razvojem na nivou Federacije BiH, kantona i jedinica lokalne samouprave.

Provedbeni akti još nisu usvojeni, radna verzija podzakonskih akata pripremljena je u toku 2018. godine, a odnosi se na slijedeće akte:

- Uredba o trogodišnjem planiranju,
- Uredba o trogodišnjem i godišnjem planiranju, monitoringu i evaluaciji u FBiH,
- Uredba o evaluaciji strateških dokumenata u FBiH,
- Uredba o izradi strateških dokumenata.

Na nivou JLS Gračanica poslove horizontalne i vertikalne koordinacije obavlja Odsjek za lokalni ekonomski razvoj.

1. IZVRŠNI SAŽETAK

Nakon analize prikupljenih informacija i podataka vezanih za dinamiku i finansijsku implementaciju projekata i mjera definisanih Planom implementacije za 2019. godinu, konstatirano je da je navedenim planom predviđena implementacija **112** projekata ukupne vrijednosti **10.832.542,00KM**. Od toga, implementirano je ukupno **86** projekta, u cijelosti ili djelomično, u ukupnoj vrijednosti od **7.977.937,00 KM** što je **74%** u odnosu na projektirani finansijski okvir.

Od **86** projekta koji su implementirani (potpuno ili djelomično), **18** projekata su projekti ekonomskog sektora, **46** projekat je implementiran u okviru društvenog sektora, a **22** projekata je implementirano u sektoru okoliša.

U sektoru ekonomskog razvoja, planirano je da se u 2019. godini implementira 32 projekata ukupne vrijednosti od **1.520.137KM**, od čega je učešće iz budžeta Općine/Grada **596.500 KM**. U okviru ovog sektora implementirano je ukupno **18** projekata (potpuno ili djelomično), ukupne vrijednosti od **693.920KM** što je **46%** planirane vrijednosti.

U sektoru društvenog razvoja, planirano je da se u 2019. godini implementira **45** projekata ukupne vrijednosti od **4.187.480 KM**, od čega je učešće iz budžeta Općine/Grada **1.746.500KM**. U okviru ovog sektora implementirano je **46** projekata (potpuno ili djelomično), ukupne vrijednosti od **3.478.499 KM**, što je **83 %** od planirane vrijednosti.

U sektoru zaštite i unaprijeđenja životne sredine, planirano je da se u 2019. godini implementira **35** projekata ukupne vrijednosti od **5.160.125,00KM**, od čega je učešće Općine/Grada **1.296.638,00KM**. U okviru ovog sektora implementirana su **22** projekta (potpuno ili djelomično), ukupne vrijednosti od **3.805.518,00 KM**, što je **73%** planirane vrijednosti.

Na osnovu svih prikupljenih i obrađenih podataka o implementaciji projekata u izvještajnom periodu može se zaključiti da su godišnji rezultati vidljivi prije svega kroz implementirane projekte kreiranja povoljnog poslovnog okruženja, poticanja poduzetništva i podrške malim i srednjim preduzećima, vodosnabdijevanja i upravljanja vodama i sanacije klizišta, projekti izgradnje i rekonstrukcije cestovne infrastrukture. Projekti koji su implementirani u cijelosti, djelomično ili su započeti u 2019. godini doprinose ostvarenju postavljenih strateških ciljeva.

2. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI

2.1. Vizija

Vizija Općine Gračanica definisana je za period do 2020.-egodine:

Općina Gračanica – poduzetnički vodeća, ekološki uređena, društveno organizovana zajednica sretnih i zadovoljnih ljudi.

2.2. Strateški ciljevi

Strateški ciljevi proizilaze iz vizije razvoja, definisanih strateških fokusa i analize koherentnosti između ciljeva i projekata.² Oni predstavljaju glavne pravce dostizanja vizije i izražavaju krajnje rezultate koje namjeravamo postići do kraja planiranog perioda 2016.-2020.godine.

U procesu revidiranja Strategije, analizom prvobitnih strateških ciljeva, Općinski razvojni tim odlučio je da ukine 2 strateška cilja: Strateški cilj III: Kvalitetno riješena cestovna infrastruktura i Strateški cilj IV: Termalne vode i drugi resursi u funkciji razvoja turizma. Rješavanje cestovne infrastrukture adresirano je u Planu društvenog razvoja, u okviru Sektorskog cilja 2.5. Unaprijeđena sigurnost građana, a razvoj turizma u Planu ekonomskog razvoja, u okviru Sektorskog cilja 1.3. Razvijeni i promovisani turizam i kulturno-historijsko naslijeđe.

Nakon usaglašenih izmjena, u planskom periodu 2016.-2020. godina Općina Gračanica će se rukovoditi sljedećim strateškim ciljevima:

Strateški cilj I (SC I): Privučene investicije, povećana zaposlenost

Strateški cilj II (SC II): Bolja uprava i uređen društveni sektor

Strateški cilj III (SC III): Čista voda, zrak i tlo

2.3. Sektorski ciljevi

Strateški prioriteti za razvoj Općine su: ekonomski razvoj, društveni razvoj i zaštita životne sredine. U okviru ovih sektora, definisani su slijedeći sektorski ciljevi:

Ekonomski razvoj

1. Strateški cilj: Privučene investicije, povećana zaposlenost

1.1. Sektorski cilj Stvoreno povoljno poslovno okruženje u Općini Gračanica

1.2. Sektorski cilj Omogućen razvoj poljoprivrede i ruralnih područja

1.3. Sektorski cilj Razvijeni i promovisani turizam i kulturno-historijsko naslijeđe

Društveni razvoj

2. Strateški cilj: Bolja uprava i uređen društveni sektor

2.1. Sektorski cilj Unaprijeđen sektor socijalne i zdravstvene zaštite

---

² Provjera usklađenosti strateških ciljeva sa sektorskim ciljevima i pripadajućim projektima urađena je korištenjem Alata za usaglašavanje projektnih, sektorskih ishoda i njihovih uticaja na strateški cilj.

2.2. Sektorski cilj Poboljšani uslovi za rad i povećana obuhvatnost djece u obrazovnim ustanovama

2.3. Sektorski cilj Unaprijeđen sportsko-kulturni život u Općini

2.4. Sektorski cilj Unaprijeđen rad lokalne uprave

2.5. Sektorski cilj Unaprijeđena sigurnost građana u saobraćaju

Sektor zaštite i unaprjeđenja okoliša

3. Strateški cilj: Čista voda, zrak i tlo

3.1. Sektorski cilj Unaprijeđen sistem upravljanja otpadom

3.2. Sektorski cilj Unaprijeđeno vodosnabdijevanje i upravljanje vodama na teritoriji Općine Gračanica

3.3. Sektorski cilj Poboljšati kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti

3.4. Sektorski cilj Unaprijeđen sveobuhvatan sistem zaštite i spašavanja

2. 4. Ključni planirani prioriteti i fokusi za posmatrani godišnji period

U skladu sa definisanim sektorskim ciljevima, ključni prioriteti ekonomskog sektoraza 2017.godinu su:

- Intenziviranje i institucionalizovanje komunikacije sa privrednicima i potencijalnim investitorima;
- poboljšanje efikasnosti administrativnih procedura i umanjenje barijere za rad privrednog sektora;
- poboljšane organizacije tradicionalnih privrednih sajmova i efekta sajmova u privlačenju investitora;
- intenziviranje razvoja poljoprivrede;
- iniciranje sistemskog pristupa u razvoju turizma – razvoj turističkih proizvoda.

Fokusiranjem na unapređenje poslovnog okruženja intenzivirat će se i institucionalizovati komunikacija sa privrednicima i potencijalnim investitorima, aktivirati LEV (Lokalno ekonomsko vijeće) i unaprijediti njegov rad,poboljšati efikasnost administrativnih procedura i umanjiti barijere za rad privrednog sektora,unaprijediti promocija poslovnih subjekata, samostalnih djelatnosti i obrta, starih i umjetničkih zanata na sajmu poduzetništva i obrta GRAPOS-EXPO Gračanica,štodoprinosi realizaciji sektorskog cilja „1.1.Stvoreno povoljno poslovno okruženje u Općini Gračanica“.

Fokusiranjem na razvoj poljoprivrede i ruralnih područja, nastaviti će se kontinuirana podrška razvoju primarne poljoprivredne proizvodnje, kao proizvodne osnove za razvoj obrta, kroz podsticaje, sajamske manifestacije i sl., što doprinosi realizaciji sektorskog cilja „1.2.Omogućen razvoj poljoprivrede i ruralnih područja“, ali i stvara preduslove za realizaciju sektorskog cilja 1.1.i 1.2.

Fokusiranjem na razvoj turizma iniciranjem sistemskog pristupa u razvoju turizma, razvoju turističkih proizvoda, uz korištenje prirodnih potencijala i promociju kulturno-historijskog nasljeđa,Općina bi stvorila mogućnost za efikasnije korištenje postojećih potencijala i turističke ponude te razvoj turističkih proizvoda i smještajnih kapaciteta koji su neophodni za povećanje broja turista i prihoda u poduzetništvu, što doprinosi realizaciji Sektorskog cilja

„1.3.Razvijeni i promovisani turizam i kulturno-historijsko naslijeđe“, ali stvara i preduslove za realizaciju sektorskog cilja 1.1.i 1.2.

Sektorski plan ekonomskog razvoja Općine Gračanica je usklađen sa važećim strateškim planovima na nivou FBiH, prije svega sa „Strategijom razvoja turizma Federacije BiH 2008.–2018.“ i sa dokumentom „Razvoj industrijske politike FBiH“.

Na nivou Tuzlanskog kantona, sektorski ciljevi i ishodi plana ekonomskog razvoja Općina Gračanica usklađeni su sa strateškim ciljevima „Strategije razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016.-2020. godina“:

- **Prvi strateški cilj: Osigurati stabilnost i prosperitet razvoja privrede Tuzlanskog kantona;**
- **Četvrti strateški cilj: Modernizovati i učiniti ekonomski održivom javnu infrastrukturu, prvenstveno saobraćajnu, vodnu i energetsku.**

U skladu sa definisanim sektorskim ciljevima, ključnlprioriteti u **društvenom sektoru** su:

- unaprijediti položaj ranjivih društvenih kategorija,
- unaprijediti kulturne i sportske sadržaje sa fokusom na aktivnosti mladih,
- obezbijediti podršku obrazovnim ustanovama za poboljšanje materijalno-tehničkih uslova za rad i povećanje obuhvata djece (naročito u predškolskim ustanovama),
- unaprjeđivati rad organa lokalne samouprave,
- poboljšati stanje prometnih komunikacija – cestovne infrastrukture i osigurati redovno održavanje svih javnih površina za sigurnije i brže kretanje učesnika u saobraćaju.

Fokusiranjem na unaprijeđenje položaja ranjivih društvenih kategorija, kroz pružanje kvalitetnijih usluga socijalne zaštite i zdravstvenih usluga, doprinijelo bi se unaprijeđenju procjene kvalitete života socijalno ugroženih osoba, omogućavanju psihosocijalne podrške za djecu/osobe sa autizmom i njihove porodice sa područja Općine Gračanica, eliminisanju mogućnosti pojave slučajeva zaraze antraxom, bjesnilom i sl. kao i unaprijeđenju kvaliteta života dijaliznih pacijenata koji žive na području Općine Gračanica, što doprinosi realizaciji Sektorskog cilja „2.1.Unaprijeđen sektor socijalne i zdravstvene zaštite.“

Fokusiranjem na unaprijeđenje kulturnih i sportskih sadržaja sa fokusom na aktivnosti mladih, kroz podršku radu lokalnih nevladinih organizacija i povezivanju kulturnih i sportskih manifestacija sa razvojem turizma (veza sa sektorom lokalnog ekonomskog razvoja),doprinosi realizaciji sektorskog cilja „2.3. Unaprijeđen sportsko-kulturni život u Općini“.

Fokusiranjem na obezbjeđenje podrške obrazovnim ustanovama ka poboljšanju materijalno-tehničkih uslova za rad i povećanju obuhvata djece (naročito u predškolskim ustanovama), doprinijelo bi se povećanju djece uključenih u redovan obrazovni sistem (ukupnog broja djece i djece sa poteškoćama u govoru), što doprinosi realizaciji sektorskog cilja „2.2. Poboljšani uslovi za rad i povećana obuhvatnost djece u obrazovnim ustanovama“.

Fokusiranjem na unaprijeđenje rada organa lokalne samouprave putem uvođenja principa dobre uprave, sa fokusom na mehanizme integriteta i jačanje saradnje između općinskih

organu, organizacija civilnog društva, javnih institucija i privrednika, doprinos realizaciji sektorskog cilja „2.4. Unaprijeđen rad lokalne uprave“.

Fokusiranjem na poboljšanje stanja prometnih komunikacija – cestovne infrastrukture Općina bi kroz redovno održavanje, rekonstrukciju i sanaciju putnih komunikacija, izgradnju i održavanje javne rasvjete, obezbijedila uslove za sigurnije i brže kretanje učesnika u saobraćaju što doprinosi realizaciji sektorskog cilja „2.5. Unaprijeđena sigurnost građana u saobraćaju“.

Fokusi i ciljevi u oblasti društvenog razvoja Općine Gračanica definisani su u okvirima strateških dokumenata na nivou BiH - „Strategije razvoja BiH za period 2010–2020“ i „Strateških pravaca razvoja obrazovanja u BiH, sa planom implementacije 2008–2015“.

Sektorski ciljevi i ishodi u oblasti društvenog razvoja Općine Gračanica definisani su u skladu sa strateškim ciljevima „Strategije razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016.-2020. godina“:

- Drugi strateški cilj: Uspostaviti efikasne sisteme upravljanja razvojem ljudskih potencijala i tržišta rada, u cilju povećanja zapošljavanja,
- Treći strateški cilj: Poboljšati kvalitetu života, sigurnost i socijalnu uključenost građana i učiniti politiku socijalne zaštite pravičnom i djelotvornom.

U skladu sa definisanim sektorskim ciljevima, ključni prioriteti **sektoru zaštite životne sredine** su:

- rješavanje problematike upravljanja otpadom,
- zaštita vodotoka i izvorišta od zagađenja otpadnim vodama i uređenje vodotoka,
- kontinuirano unaprjeđivanje kvaliteta pružanja komunalnih usluga,
- uvođenje mjera energetske efikasnosti,
- prevencija rizika od prirodnih i drugih nepogoda, kao i deminiranje.

Fokusiranjem na temeljno rješavanje problematike upravljanja otpadom, putem primjene koncepta regionalnog deponovanja otpada, doprinijelo bi se smanjenju negativnih utjecaja na okoliš **uslijed nepropisnog zbrinjavanja otpada na lokaciji deponije „Grabovac“** i divljim deponijama, povećanju količine otpada odloženog u skladu sa deponovanjem komunalnog otpada te povećanju profita od prodaje reciklažnog otpada, što doprinosi realizaciji sektorskog cilja „3.1. Unaprijeđen sistem upravljanja otpadom“, ali istovremeno ima komplementaran uticaj na ostale sektorske ciljeve iz sektora zaštite životne sredine.

Fokusiranjem na uređenje i zaštitu vodotokova i izvorišta kontinuirano unaprjeđivanje kvaliteta pružanja komunalnih usluga koje su povezane sa zaštitom životne sredine (odvoz otpada, vodosnabdijevanje i kanalizacija), doprinijelo bi se povećanju broja domaćinstava uključenih u sistem komunalnih usluga, smanjenju broja oboljelih od zaraznih bolesti vezanih za kvalitet vode, smanjenju količine otpada iz kanalizacije koji se ispušta u okoliš, smanjenju rizika od plavljenja za domaćinstva i privredne subjekte (uzrokovanih bujičnim vodama rijeka Sokoluše, Spreče i Drijenče), što doprinosi realizaciji sektorskog cilja „3.2. Unaprijeđeno vodosnabdijevanje i upravljanje vodama na teritoriji Općine Gračanica“, ali istovremeno ima komplementaran uticaj na ostale sektorske ciljeve iz sektora zaštite životne sredine.

Fokusiranjemna kontinuirano uvođenje mjera energetske efikasnosti (primjena prioritetnih projekata iz SEAP-a), doprinijelo bismanjenju emisije CO₂,troškova nabavke energenata u domaćinstvima i javnim ustanovama, što doprinosi realizaciji sektorskog cilja „3.3 Poboljšati kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti“.

Fokusiranjem naintenziviranje aktivnosti na prevenciji rizika od prirodnih i drugih nepogoda, kao i na deminiranje, povećanjem budžetskih ulaganja, izbjegle bi se nesreće širih razmjera, (smanjile bi se vrijednosti materijalnih šteta na područjima Općine koja su pogodjena elementarnim nepogodama, povećala vjerovatnoća preživljavanja pojedinaca koji se zateknu u po život opasnoj situaciji, smanjili troškovi Općine za pomoć privremeno iseljenim domaćinstvima iz područja ugroženih klizištima), što doprinosi realizaciji sektorskog cilja „3.4.Unaprijeđen sveobuhvatan sistem zaštite i spašavanja“.

U oblasti zaštite okoliša, sektorski prioriteti Općine Gračanica definisani su u okvirima niza važećih strateških dokumenata na nivou BiH i FBiH: Akcionim planom zaštite životne sredine Bosne i Hercegovine (NEAP), Strategijom zbrinjavanja čvrstog otpada BiH, Federalnim planom upravljanja otpadom 2012–2017, Strategijom zaštite okoliša FBiH, Strategijom upravljanja vodama FBiH i Planom upravljanja šumama FBiH.

Sektorski ciljevi i ishodi Općine Gračanica harmonizirani su sa strateškim ciljem 5. u „Strategiji razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016.-2020. godina“:Peti strateški cilj: Uspostaviti funkcionalan sistem zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima.

Istovremeno se očekuje da će se realizacijom projekata iz različitih sektora (ekonomski, društveni i sektor zaštite životne sredine), ostvariti međusobno komplementaran uticaj na lokalni razvoj. Na primjer, cestovna infrastruktura će se graditi na lokalitetima koji su u funkciji poboljšanja kvaliteta života građana (poboljšan pristup građana iz sela zdravstvenim, obrazovnim, kulturnim, sportskim i drugim uslugama u gradskom području), ali i u funkciji ekonomskog razvoja (olakšano kretanje roba i usluga, brži pristup tržištima za poljoprivrednike). Na sličan način, projekti vodosnabdijevanja, koji se nalaze u sektoru zaštite okoliša, istovremeno doprinose boljem kvalitetu života građana i boljem poslovanju privrednih subjekata u ciljnim područjima. Projekti energetske efikasnosti doprinose poboljšanju kvaliteta zraka u planu zaštite okoliša, ali istovremeno značajno doprinose društvenom razvoju (npr. priključenje stambenih objekata na sistem toplifikacije) i ekonomskom razvoju (npr. priključenje privrednih subjekata na sistem toplifikacije).

2.5. Zbirni pregled prioritetnih projekata i okvira za njihovo finansiranje obuhvaćenih Planom implementacije 2019.-2021. godinu

Za planski period 2019.-2021. godine ukupno je planirano 179 projekata u ukupnoj vrijednosti od 22,8 miliona KM ili 66% od ukupno planirane vrijednosti za period 2016.-2020.godine.Posmatrajući po razvojnim sektorima za period 2019.-2021. godine, u sklopu ekonomskog sektora je ukupno planirano 41 projekata, u društvenom sektoru 75 projekata, te u sektoru okoliša 63 projekata. Za realizaciju ovih projekata planirano je ukupno 22.762.872KM, od toga iz vlastitih izvora 11.411.859,00 KM, iz eksternih 11.351.013,00 KM. Pri tome planirana ukupna kapitalna ulaganja u razvojne projekte čine 19 % ukupnog planiranog općinskog/gradskog budžeta. U nastavku je grafički prikaz strukture planiranih projekata u odnosu na broj projekata, izvore finansiranja i finansijske parametre po sektorima.

Tabela 1. Rekapitulacija po godinama (Plan Implementacije 2019. – 2021. godine)

Naziv sektora	Ukupno	Finansiranje iz budžeta JLS	Finansiranje iz ostalih izvora
2019.			
Ekonomski sektor	1.520.137	596.500	923.637
Društveni sektor	4.187.480	1.746.500	2.440.980
Sektor okoliša / zaštite životne sredine	5.124.925	1.261.438	3.863.487
Ukupno 2019.	10.832.542	3.604.438	7.228.104
2020.			
Ekonomski sektor	887.500	620.500	267.000
Društveni sektor	2.474.000	1.766.500	707.500
Sektor okoliša / zaštite životne sredine	2.890.186	1.644.277	1.245.909
Ukupno 2020.	6.251.686	4.031.277	2.220.409
2021.			
Ekonomski sektor	902.500	505.500	397.000
Društveni sektor	3.123.194	2.492.694	630.500
Sektor okoliša / zaštite životne sredine	1.652.950	777.950	875000
Ukupno 2021.	5.678.644	3.776.144	1.902.500
SVEGA 2019. – 2021.	22.762.872	11.411.859	11.351.013

Što se tiče izvora eksternog finansiranja, najznačajniji predviđeni izvori za period 2019.-2021. godinasu iz budžeta Tuzlanskog kantona i Federalnog budžeta,kredita i donacija. Kako bi iskoristila prilike za privlačenje sredstava iz eksternih izvora,Općina/Gradje tokom prethodnog perioda potpisala Memorandum o razumijevanju za implementaciju projekata MEGprojekta općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja, GIZ EU ProLocal program, World Vision, UNDP - Jačanje uloge MZ u BiH, Memorandum o saradnji na implementaciji projekta „Inkluzija za sve Inkluzivno obrazovanje za svu djecu u Bosni i Hercegovini“ koji je finansiran od strane Italijanske agencije za saradnju i razvoj (AICS) i dr.

U periodu 2019.-2021.godine planirano je da se najveći dio sredstava utroši u okviru društvenog sektora ukupnom iznosu od 9,79miliona KM od čega iz Budžeta 6,01 miliona KM (61,38%), a iz eksternih izvora 3,78 miliona KM (38,62%) i sektora okoliša 9,67 miliona KM, od toga iz budžeta 3,68 miliona KM, a iz eksternih izvora 5,99 miliona KM.

3. SAŽET OSVRT NA PRETHODNI PERIOD IMPLEMENTACIJE (OD POČETKA REALIZACIJE 2011. GODINE DO 2015.GODINE)

Planom implementacije Strategije za period 2011.-2015. godine, predviđena je implementacija 432 projekata ukupne vrijednosti od 72,38 miliona KM, od toga za sektor ekonomskog razvoja planirano je 218 projekata ukupne vrijednosti od 29,03 miliona KM, za društveni sektor je planirano 106 projekata ukupne vrijednosti od 6,99 miliona KM, a za sektor zaštite okoliša 108 projekata ukupne vrijednosti 36,36 miliona KM.

Tabela 2. Plan implementacije projekata strategije za period 2011.-2015.godine(u hiljadama KM)

Naziv sektora	Broj sektorskih ciljeva	Broj programa	Broj projekata	Ukupna vrijednost projekata	Relizovano do 2010.godine	Zarealizaciju u periodu 2011-2015	Plan implementacije za 2011-2015.godinu				
							2011	2012	2013	2014	2015
Ekonomski sektor	6	13	218	30.758	1730	29.028	3.273	6.592	6.271	8.211	4.680
Društveni Sektor	5	16	106	7.195	210	6.985	1.832	2.778	1.372	779	224
Sektor okoliša	4	19	108	36.767	410	36.366	2.005	10.915	7.205	9.893	6.347
	15	48	432	74.721	2.341	72.380	7.111	20.286	14.848	18.883	11.250

Tokom perioda 2011. – 2015. godine, djelimično ili u potpunosti je implementirano ukupno 372 projekta, što je 86 % odnosu na 432 projekta definisanih u Strategiji razvoja za period 2011.-2015. godine (od kojih su 70% višegodišnji projekti). Značajan broj novih projekata je **naknadno uključen u implementaciju**, po odluci Općinskog vijeća.

Finansijska vrijednost implementiranih projekata svih sektora u periodu 2011.-2015. godine iznosi 27,09 miliona KM što je 37,43 % od plana za isti period.

Posmatrano po godinama realizacija je ostvarena kako slijedi u Tabeli 3.

Tabela 3. Realizacija po godinama (iznos u 000 KM)

Godina	Plan	Realizacija	
		Iznos	% u odnosu na plan
2011	7.111	5.600	78,73
2012	20.286	6.700	33,40
2013	14.848	4.670	31,46
2014	18.883	5.040	26,68
2015	11.250	5.000	44,50

Tabela 4. Pregled realizacije strategije po sektorima u periodu 2011.-2015.godine (u 000 KM)

NAZIV SEKTORA	Planirana vrijednost projekta	REALIZACIJA							Ukupna realizacija za 2011-2015.godinu
		Realizovano do 2011.godine	Za realizaciju u narednom periodu	2011	2012	2013	2014	2015	
EKONOMSKI SEKTOR	30.758	1.730	29.028	3.190	3.314	2.741	3.361	1.450	14.056
DRUŠVENI SEKTOR	7.196	210	6.985	799	2.019	966	867	1.347	5.998
SEKTOR OKOLŠA	36.767	410	36.367	1.611	1.442	964	810	2.210	7.037
SVEGA	74.721	2.473	72.380	5.600	6.775	4.671	5.038	5.007	27.091
Plan prema strategiji				7.112	20.287	14.848	18.883	11.250	72.380
Razlika-novi projekti	3.507								
Procenat realizacije strategije				78,74 %	33,40 %	31,46 %	26,68 %	44,51 %	37,43 %

Implementacija Strategije u prvih 5 godina od samo 37,43 %, ukazuje na nerealno planiranje, posebno sektora zaštite i unaprijeđenja okoliša u okviru kojeg se nalaze projekti: izgradnja nove deponije smeća, sanacija postojeće deponije „Grabovac“, vodovoda i kanalizacije, regulacija vodotokova (rijeke Sokoluše i Drijenče i dr.), izgradnja fabrike za prečišćavanje otpadnih voda kanalizacionog sistema, izgradnja kolektorske mreže kanalizacionog sistema Gračanice, deminiranja i tehničkog izviđanja.

U završnoj godini petogodišnjeg ciklusa implementacije Strategije razvoja (2011.-2015.), provedena je nezavisna srednjoročna evaluacija Strategije. Na osnovu nalaza i preporuka evaluacije revidirana je Strategija razvoja, sa fokusom na prilagođavanje sektorskih planova za period 2016.-2020. godina. Revidiranje Strategije provedeno je od strane Općinskog razvojnog tima i sektorskih grupa koje je imenovao Načelnik Općine te uz učešće predstavnika javnog, privatnog i nevladinog sektora u okviru Partnerske grupe.

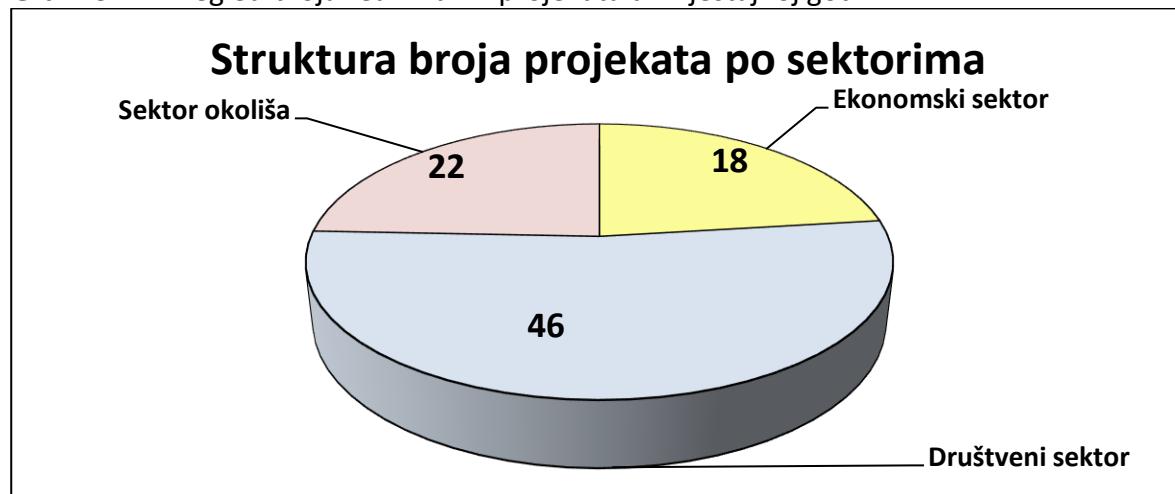
4. PREGLED IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE U IZVJEŠTAJNOJ 2019. GODINI

Početkom 2019. godine sačinjen je indikativni finansijski plan za 2019. godinu i okvirni finansijski plan za 2019.-2021. godinu u skladu sa finansijskim planom budžeta i planom namicanja sredstava iz eksternih izvora.

Planom implementacije za 2019. godinu je planirano 112 projekata, a realizovano je njih 86, u potpunosti ili djelimično.

U nastavku je grafički prikaz realizacije po projektima.

Grafikon 1. Pregled broja realiziranih projekata u izvještajnoj godini

Kada je riječ o finansijskoj realizaciji, ostvarena je ukupna realizacija od 74% u odnosu na Plan. Pri tome, u ukupnom broju realiziranih projekata, 50% se odnosi na finansiranje iz općinskog/gradskog budžeta dok je 50 % iz eksternih izvora finansiranja. Upoređujući planiranu strukturu po izvorima finansiranja gdje je u Planu implementacije za 2019. godinu bilo predviđeno finansiranje projekata sa 33,49% iz općinskog/gradskog budžeta, a 66,51 % iz eksternih izvora finansiranja, može se zaključiti da je iz budžeta povučeno više sredstava u odnosu na plan.

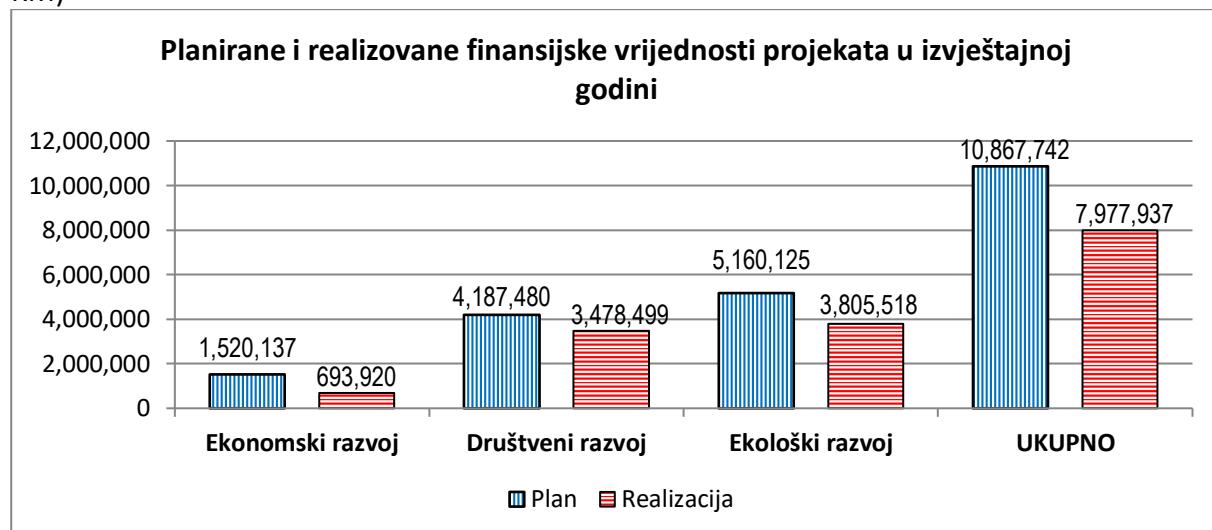
Posmatrajući po razvojnim sektorima za 2019.godinu, u sklopu ekonomskog sektora je ukupno planirano 32 projekata, u društvenom sektoru 45 projekata te u sektoru okoliša 35 projekata. Za realizaciju ovih projekata planirano je ukupno 10.867.742KM, od toga za projekte iz ekonomskog sektora 1.520.137,00 KM, za društveni sektor 4.187.480,00KM i za sektor zaštite životne sredine 5.160.125,00KM. Pri tome planirana ukupna kapitalna ulaganja u razvojne projekte čine 37,64% ukupnog planiranog općinskog/gradskog budžeta. Što se tiče izvora eksternog finansiranja, najznačajniji planirani eksterni izvori finansiranja za 2019. godinu su iz kredita 1.447.954 KM, viših nivoa vlasti FBiH, TK, BiH 2.827.328KM, javna preduzeća 400.972 KM, privatni izvori 300.000 KM, donatori 1.276.650KM i ostali izvori 464.300 KM.

U periodu 2019.godine je planirano da se najveći dio sredstava utroši u okviru sektora zaštite okoliša, gdje su sadržani i najveći/kompleksni projekti (Unaprijeđenja vodosnabdijevanja, prečišćavanja otpadnih voda, opremanje JP Komus d.o.o. Gračanica), u ukupnom iznosu od 5.160.125,00 KM, od toga iz budžeta 1.296.638KM (25 %), a iz eksternih izvora 3.863.487 KM (75%).

U toku 2019. godine realizovana su (potpuno ili djelimično) ukupno 86 projekata od toga u ekonomskom sektoru 18, društvenom 46 i sektoru okoliša 22 projekata. Realizacija je ostvarena u ukupnoj vrijednosti od 7.977.937 KM (73 % od plana), od toga u sektoru ekonomskog razvoja 693.920KM (46 % od plana), u sektoru društvenog razvoja 3.478.499,00 KM (83 % od plana) i u sektoru zaštite okoliša 3.805.518,00 KM (74% od plana).

U nastavku je grafički prikaz finansijske realizacije po sektorima.

Grafikon 2. Planirane i realizovane finansijske vrijednosti projekata u izveštajnoj godini (u KM)

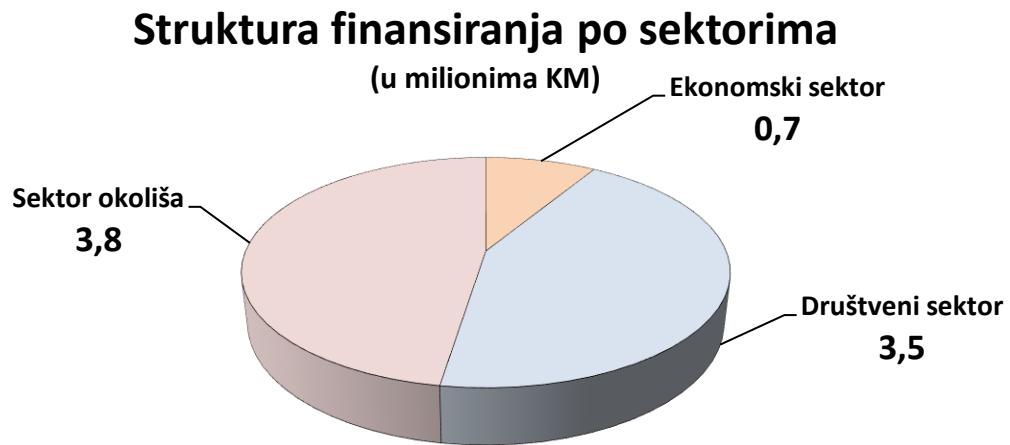

U tabeli broj 5. dat je detaljan pregled planiranih i realizovanih projekata po broju, vrijednosti i izvorima finansiranja:

Tabela 5. Finansijska projekcija planiranih i ostvarenih projekata u 2019. godini po sektorima

2019. godina	Oblast razvoja	Broj projekata		Zbir finansijskih vrijednosti projekata (u KM)		% realizacije	Struktura finansiranja realizovanih projekata (u KM)		Učešće u % - realizovana sredstva	
		Plan	Realizacija	Plan	Realizacija		Budžet	Ostali	Budžet	Ostali
	Ekonomski razvoj	32	18	1.520.137	693.920	46%	143.426	550.494	21%	79%
	Društveni razvoj	45	46	4.187.480	3.478.499	83%	1.159.308	2.319.191	33%	67%
	Ekološki razvoj	35	22	5.160.125	3.805.518	74%	2.720.755	1.084.763	71%	29%
	Ukupno	112	86	10.867.742	7.977.937	73%	4.023.489	3.954.448	50%	50%

Grafikon 3. Struktura finansiranja po sektorima (u milionima KM) u izještajnoj godini

Grafikon 4. Struktura finansiranja po izvorima (u milionima KM) u izještajnoj godini

4.1. Sektor ekonomskog razvoja

U sektoru ekonomskog razvoja za 2019. godinu planirana su 32 projekta, u potpunosti ili djelimično. Za realizaciju ovih projekata je planirano 1.520.137,00 KM, a izdvojeno je 693.920,00 KM, što je 46 % od plana. U ovom sektoru sredstva koja su namijenjena za realizaciju projekata su realizovana u omjeru 21 % iz gradskog budžeta, a 79 % iz ostalih izvora. Detaljne informacije o realizaciji po programima i projektima date su u tabeli Plan implementacije i Izvještaja o implementaciji projekata indikativnog finansijskog okvira sa Strategije lokalnog razvoja za 2019. godinu, u prilogu Izvještaja.

Tabela 6. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u ekonomskom sektoru u 2019. godini

Opis	Planirano	Izvršeno	% izvršenja
Budžet	596.500	550.494	92,29%
Ostali izvori	923.637	143.426	15,53%
Ukupno	1.520.137	693.920	45,65%
Broj projekata	32	18	56,25%

Polazeći od ključnih prioriteta ekonomskog sektora

- Intenziviranje i institucionalizovanje komunikacije sa privrednicima i potencijalnim investitorima;
- poboljšanje efikasnosti administrativnih procedura i umanjenje barijere za rad privrednog sektora;
- poboljšanje organizacije tradicionalnih privrednih sajmova i efekta sajmova u privlačenju investitora;
- intenziviranje razvoja poljoprivrede;
- iniciranje sistemskog pristupa u razvoju turizma – razvoj turističkih proizvoda, najznačajniji implementirani projekti u 2019. godini su projekti koji doprinose stvaranju povoljnog poslovnog okruženja za privlačenje investicija i zaposlenosti od kojih ističemo:

• Od 2010. godine kontinuirano se realizuje Mjera 1.1.2.3. Podrška sajmu GRAPOS EXPO (sajam privrede) (2016-2020). Sajam GRAPOS EXPO je razvojni projekt koji predstavlja privrednu aktivnost sajamske priredbe malog i srednjeg poduzetništva i ostalih aktera razvoja poduzetničke klime i privrednog i ekonomskog razvoja. Sajam je održavan u općini Gračanica i šireg okruženja tj. Tuzlanskog kantona i u sastavu Federacije BiH. Sajam je od razine općini Gračanica u priljubljenu u jesenecu od 2010. do 2019. godine. Inicijativu uspostave projekta sajma poduzetništva i obrta u Gračanici 2009. godine dali su Udruženje poslodavaca i samostalnih privrednika Gračanice i Obrtnička komora Tuzla, a isti su prihvati općina Gračanica, Boms-expo d.o.o. i Njemačka tehnika saradnja. GTZ te je jednonastavila u varanju u svjetlu ostvarenog projekta. Inicijativa je pridružio Klaster plastičara i alatničara BiH. Sajam predstavlja privrednu aktivnost malog i srednjeg poduzetništva i svih drugih aktera razvoja poduzetničke klime te privrednog i ekonomskog razvoja opštine Gračanica, Tuzlanskog kantona i cijele BiH.

Jubilarni – 10. po redu Sajam je od razine 16. do 19. aprila 2019. godine podrug putanju u lokaciji poslovne zone "Fering" u Gračanici, na površini od 12.000 kvadratnih metara sajamskog prostora od čega je 7.000 kvadratnih metara zatvorenog prostora. Na sajmu su izlagala 335 izlagača (dosada najveći broj izlagača u jednom sajmu u Gračanici). Pored

izlagača iz BiH, tu su i učesnici iz Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Slovenije, Švedske, Austrije, Italije i Njemačke. Uz izlagački dio organizovan je i konferencijski, pa je održano nekoliko panela i radionica posvećenih poduzetništvu, kao i B2B susreti. Održana je konferencija o privrednim potencijalima i mogućnostima Tuzlanskog kantona, a također je bilo govora i o programima podrške malim i srednjim preduzećima i javno-privatnom partnerstvu. Održana je i konferencija mladih poduzetnika Nexus, u kojoj su učestvovali mlađi poduzetnici iz BiH, Hrvatske, Srbije i Crne Gore kao i Auto Show Week 2019.

- Projekat 1.1.3.3. Jačanje konkurentnosti na tržištu rada - stručno osposobljavanje (volontiranje) (2016-2020) realizovan je u cilju podrške zapošljavanju nezaposlenih osoba u 2019. Godini te je Grad Gračanica u tu svrhu utrošio iznos od 69.345 KM.Lica na stručnom osposobljavanju sa kojima su zaključeni ugovori za period 2018-2019 je 38 / od kojih je 15 raspoređeno po privrednim subjektima, a sa 23 lica ugovori su zaključeni sa javnim ustanovama (osnovne i srednje škole, Centar za socijalni rad, Dječije obdanište), javnim preduzećima, Poreskom upravom, Općinskim sudom i Gradom Gračanica.
- Uokviruprojekta 1.1.3.3.-4Podrška preduzećima prizapošljavanju(Subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima), u skladu sa obavezama preuzetim iz Sporazuma između Razvojnog programa Ujedinjenih Nacija i Općine Gračanica o implementaciji Projekta općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja MEG, broj: 02-05-02345-1-2018 od 12.07.2018. godine, te u skladu sa kriterijima i rezultatima Javnog poziva za dodjelu poticaja za razvoj privrednih društava i obrta sa područja Općine Gračanica za 2019. godinu objavljenog 11.11.2019. godine. Donešena je odluka o finansiranju sledećih privrednih subjekata sa područja Grada Gračanica:

Tabela 48. Pregled privrednih subjekata finansiranih u okviru Javnog poziva za dodjelu poticaja za razvoj privrednih društava i obrta u 2019. godini

	Obrtnička djelatnost „MIS TEKSTIL“	„WIRAC.NET“ d.o.o	“SEMING“ d.o.o	„Index“ doo	Zanatska radnja "Nova Fronta" - obrt	"ZEKA COMERC" d.o.o.	UKUPNO	
Ukupna vrijednost projekta (KM)	12.583	22.500	6.632	15.000	12.985	12.095,2	81.795,2	Ukupna vrijednost svih 6 investicija
Učešće općine i MEG projekta (KM)	9.563	10.000	4.509	10.000	10.000	9.555,18	53.627,18	Ukupno učešće Grada i MEG projekta u svih 6 projekata
Ukupan broj novo uposlenih	4	3	2	3	3	3	18	Ukupan broj novozaposlenih u sklopu javnog poziva

Napomena: Budžetom Grada Gračanica i MEG projekta za dodjelu poticaja je planirano ukupno 80.000,00KM, a iz navedenog tabelarnog pregleda vidimo da je utrošeno samo 53.627,18KM, razlog je što na adresu Grada Gračanica nije pristigao dovoljan broj aplikacija, te je iznos od 26.372,82KM ostao neutrošen.

U skladu sa gore navedenim činjenicama možemo zaključiti da će nakon implementacije projekata od strane gore navedenih privrednih subjekata na području Grada Gračanica kao rezultat biti unaprijeđeno poslovanje 6 kompanija, te da će broj novouposlenih iznositi 18.

S obzirom da smo u Sporazumu između Razvojnog programa Ujedinjenih Nacija i Općine Gračanica o implementaciji Projekta općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja MEG kao rezultate koje općina mora postići naveli 28 novouposlena i 6 kompanija sa unapređenim poslovanjem, ciljevi koje smo postavili djelimično će biti ispunjeni a glavni razlog je nedovoljan broj aplikacija koje su pristigle na adresu Gradske uprave. Da smo imali dovoljan broj aplikacija i da smo utrošili sva sredstva zadani cilj bi sigurno ne samo ispunili nego i premašili.

Ukupan iznos sredstava sa kojima će Grad Gračanica i UNDP MEG projekat sufinansirati gore navedene projekte iznosi: 53.627,18KM od čega će Grad Gračanica finansirati iznos od 26.813,59KM a UNDP MEG projekat iznos od 26.813,59KM.

Ukupna vrijednost projekata svih 6 kompanija sa učešćem Grada i UNDP MEG projektom iznosi: 81.795,20 KM.

Kao finalni zaključak možemo reći da je na području Grada Gračanica zaposленo 18 novih radnika, te implementirane investicije u iznosu od 81.795,20 KM koje će doprinijeti razvoju poslovanja 6 privrednih subjekata.

- Projekat 1.1.3.4. Podrška mladima stipendiranjem i kreditiranjem (2016-2020) ostvaruje se kontinuirano svake godine. U 2019. godini je dodijeljen ukupno 111 stipendija, 2 stipendije više u odnosu na 2018. godinu, od toga 66 studentima i 45 učenicima u sljedećih pet kategorija: boračka populacija, slabije materijalno stanje, nadareni učenici/studenti, deficitarna zanimanja i učenici generacije.
- Projekat 1.3.1.1. Evidencija i kategorizacija kulturno-historijskog naslijeđa Općina Gračanica (2016-2020) je pokrenut u 2016. godini, definisan je obrazac, za metodologiju je konsultiran Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa TK. S obzirom da je u toku 2018. godine evidentirana većina kulturno historijskih dobara, popunjavanjem 8 obrazaca, a ukupno 55, što obuhvata sistematsku evidenciju kulturno-historijskih dobara na području Općine Gračanica, sa podacima o lokaciji (mjesto, adresa, k.č., koordinate itd.), vlasništvu, stanju, mjerama zaštite, historijskim podacima, uz prateću dokumentaciju, fotografije, skice, ortofotografske snimke, u 2019. godini nije bilo aktivnosti na projektu. Na zahtjev Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa TK pristupilo se i izradi sumarnog i tabelarnog Popisa kulturno-historijskih dobara Općina Gračanica, u okviru projekta kojeg je Zavod već realizirao u nekim drugim jedinicama lokalne samouprave Tuzlanskog kantona.

Kada je riječ o parafiskalnim nametima Općine Gračanica, oni su regulisani slijedećim dokumentima:

- Odluka o općinskim administrativnim taksama od 30.12.2010. (sa izmjenama i dopunama iz 2017. godine),
- Odluka o utvrđivanju prosječne konačne cijene m^2 korisne stambene površine na području Općine Gračanica donosi se svake godine za tekuću godinu - služi kao osnovica za utvrđivanje visine naknade iz osnova prirodnih pogodnosti gradskog građevinskog zemljišta i pogodnosti izgrađene komunalne infrastrukture koje mogu nastati prilikom

- korištenja tog zemljišta, a nisu rezultat ulaganja sredstava vlasnika ili korisnika nekretnina – renta,
- Odluka o komunalnim taksama od 29.01.2010. godine (sa izmjenama i dopunama iz 2011. i 2017. godine).

Oslobađanje od plaćanja parafiskalnih nameta i druge pogodnosti, odnose se naslijedeće:

- Renteodosno plaćanje iste u ratama;
- Komunalne takse - plaćanja komunalne takse za zanatske radnje, individualne stambene i stambeno-poslovne objekte oslobođeni su:
  - Ratni vojni invalidi preko 30 % invalidnosti,
  - Djeca i roditelji porodica šehida i piginulih boraca,
  - Nosioci značke "Zlatni Ijljan", nosioci "Zlatna policijska značka",
  - Borci, pripadnici Armije BiH od 15.04.1992. godine do kraja agresije,
  - Deficitarne djelatnosti: kolarska, lončarska, kazandžijska, sedlarsko-remenarska, tašnarska, obućarska, časovničarska, kovačka, radnje i kiosci u kojima se isključivo prodaju dnevna, nedjeljna i druga informativna štampa oslobođene takse na firmu,
  - Vlasnici pravnih i fizičkih lica mlađi od 30 godina za prvu godinu poslovanja oslobađaju se takse na firmu u iznosu od 50 %,
  - Poljoprivredni obrti;
- Administrativne takse čijeg plaćanja su oslobođeni:
  - Nezaposleni borci Armije BiH koji su proveli u Armiji BiH preko 24 mjeseca i nezaposleni članovi porodica šehida i piginulih boraca u visini od 50 %,
  - Nezaposleni borci koji su proveli u Armiji BiH do 24 mjeseca - 30 %,
  - Ratni vojni invalidi preko 20 % invalidnosti, srazmjerno procentu invalidnosti,
  - Nezaposlena lica prijavljena na birou za zapošljavanje Gračanica i penzioneri koji primaju garantovanu penziju - 20 %,
  - Lica mlađa od 30 godina koja prvi puta prijavljuju samostalnu djelatnost oslobađaju se takse na izdavanje odobrenja za rad samostalnih privrednika - 50 %.

Oslobađanje se odnosi na:

- Sve zahtjeve, žalbe i rješenja, ovjeru potpisa, rukopisa, prepisa, fotokopija,
- Izdavanje rješenja o urbanističkoj saglasnosti, građevinsku i upotrebnu dozvolu,
- Ostale takse (proširenje upotrebnog prostora, parcelizacija, stručno mišljenje za objekte, produženje važnosti, izmjene i dopune urbanističke dozvole i raskopavanje i zauzimanje javne površine),
- mjesne zajednice, udruženja, organizacije (PPB, PŠ, RVI i DB), sportski klubovi,
- Humanitarne, dobrotvorne i vjerske organizacije,
- Primaoci socijalne pomoći,
- Organizacije i savezi osnovani za zaštitu lica sa fizičkim i psihičkim nedostacima i poremećajima,
- Pravna i fizička lica kao i nositelji poljoprivrednih gazdinstava koji podnose zahtjev za ostvarivanje novčanih podrški u poljoprivredi (i to samo na sva rješenja u upravnom postupku).

U okviru GIZ EU ProLocal programa (Programa za lokalnu samoupravu i ekonomski razvoj u BiH) u toku 2017. godine je izrađen izvještaj o samoprocjeni stanja primjene SBA – Gračanica, koji sadrži pregled podrške MSP i stanja lokalnog poslovnog okruženja u domeni djelovanja javnog sektora, kao izbor intervencija za poboljšanje prema metodologiji lokalizovanog EU Akta o malom biznisu (SBA – LocalAct) te je Izvještaj predstavljen i predstavnicima privrednika.

4.2. Sektor društvenograzvoja

U društvenom sektoru za 2019. godinu planirano je 45 projekata, u potpunosti ili djelimično. Za realizaciju ovih projekata je planirano 4.187.480,00KM, a izdvojeno je 3.478.499,00KM što je 83 % od plana. U ovom sektoru sredstva koja su namijenjena za realizaciju projekata su realizovana suiz sredstava općinskog/gradskog budžeta (67 %) i ostalih izvora (33 %)(Detaljne informacije su prikazane u tabeli u nastavku teksta).

Tabela 8. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u društvenom sektoru u 2019. godini

Opis	Planirano	Izvršeno	% izvršenja
Budžet	1.746.500	2.319.191	132,79%
Ostali izvori	2.440.980	1.159.308	47,49%
Ukupno	4.187.480	3.478.499	83,07%
Broj projekata	45	46	102,22%

U skladu sa definisanim ključnim prioritetima **društvenog sektora**

- unaprijediti položaj ranjivih društvenih kategorija,
- unaprijediti kulturne i sportske sadržaje sa fokusom na aktivnosti mladih,
- obezbijediti podršku obrazovnim ustanovama za poboljšanje materijalno-tehničkih uslova za rad i povećanje obuhvata djece (naročito u predškolskim ustanovama);
- unaprijeđivati rad organa lokalne samouprave;
- poboljšati stanje prometnih komunikacija – cestovne infrastrukture i osigurati redovno održavanje svih javnih površina za sigurnije i brže kretanje učesnika u saobraćaju; najznačajniji realizovani projekti i mјere u 2019. godinisu:
- Projekat 2.3.1.5. Postavljanje klizališta u gradu (2016) realizovan je na Rukometnom igralištu treću godinu zaredom u zimskom periodu. Na klizalištu postavljenom za zimsku sezonu 2018./2019. godina, ostvarena je posjeta 7.264 što je za 370 klizača više u odnosu na prvu zimsku sezonu 2015./2016. godina.
- Projekat 2.4.1.1. Završetak nove zgrade Općine (2016-2017) - Nova zgrada Općine izgrađena je u okviru GAP projekta. U prvoj fazi završena je šalter sala, u drugoj fazi multimedijalna sala. Treća faza se odnosi na završetak sprata zgrade i potkrovila (koja je započeta krajem 2016. godine) te materijalno i tehničko opremanje istih. U toku 2016. godine urađene su glazure, pločice, unutrašnja stolarija, pregradni zidovi rigips, grijanje i hlađenje KGH, jaka i slaba struja, stepenište je obloženo granitom, postavljene su ograde na stepenicama, urađeni su svi unutarnji radovi i sanitarni čvorovi sa svim potrebnim sanitarnim elementima. U toku 2017. i 2018. godine nije bilo aktivnosti na projektu, u 2019. godini je završena i useljena.
- Općina Gračanica je ušla u Projekat 2.4.1.5. Jačanje uloge mjesnih zajednica u BiH (2016-2020), koji je zajednička inicijativa Vlade Švicarske i Švedske, a provodi UNDP u partnerstvu sa institucijama: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS, Ministarstvo pravde FBiH, Vlada Brčko Distrikta i oba entitetska saveza općina i gradova. Prva faza implementacije je juli 2015.-juli 2019. i planirano je učešće 20 JLS i 120 MZ. Finansijski okvir za 1. fazu je 8 miliona švicarskih franaka (kurs 1,85 KM/CHF)= 14,44 miliona KM.

Projekat je komplementaran sa drugim UNDP projektima, i predstavlja nadogradnju istih, a odnosi se na projekte: Projekat osnaživanje ljudi u ruralnim sredinama/PERA (Vlada Švedske); GOV-WADE projekat (projekat dobre uprave u oblasti voda i zaštite okoliša-Vlade Švicarske); projekat integriranog lokalnog razvoja/ILDP (Vlada Švicarske, UNDP); Projekat općinskog i okolišnog upravljanja/MEG (Vlada Švicarske).

U periodu 2016. - 2018. godini finansiran 21 projekta u 6 projektnih mjesnih zajednica. Također, projektnim mjesnim zajednicama i Općini Gračanica/Gradu Gračanica je donirana računarska oprema (38 komada) te je održano 20 edukacija za predstavnike projektnih mjesnih zajednica i Općine Gračanica/Grada Gračanica. U toku 2019. godine je realizovana su 3 projekta „Toplifikacija Doma kulture u MZ Gornja Orahovica“, „Izgradnja svlačionica na pomoćnom stadionu NK Bratstvo“ i „Sanacija (dijela) pristupnog puta u MZ Gornja Lohinji“. U okviru projekta su implementirana 4 projekta sa nevladnim organizacijama: KUD Mirsad Sinanović, UG „Jošak“, Udruženje žena Pribava i KUD „Adem Alić“ Gračanica u ukupnoj vrijednosti od 38.750 KM (JLS 9.000 KM, Fond 29.750 KM).

- Projekat 2.4.2.1. Informativno-tehničko opremanje JLS (2016-2020) - Informatički sistem Općine Gračanica obnovljen je u periodu 2016. - 2018. godine sa slijedećom informatičkom opremom:

Tokom 2016. godine izvršeno je i opremanje nove moderne server sobe na spratu zgrade Općine, čime su obezbijedeni optimalni uslovi za rad serverske i mrežne informatičke opreme. Nova server soba opremljena je klimatizacijskim i ventilacijskim sistemom te vatrodojavnim i sistemom i detektorom temperature. Mrežni uređaji su povezani optičkim vezama te je povećana brzina odziva aplikacija koje se koriste u informatičkom sistemu Općine Gračanica. Kompletna zgrada Općine pokrivena je UPS uređajima (Uređaji za besprekidno napajanje je sistem čiji je osnovni zadatak da obezbijedi nesmetano električno napajanje potrošača) čime je osiguran nesmetan rad informatičke opreme u situacijama variranja napona ili nestanka struje, a za slučaj dužeg perioda bez struje, server soba i šalter sala spojeni su i na dodatni izvor napajanja preko agregata.

Općina Gračanica je izvršila i zamjenu postojećeg video nadzora novim savremenijim video nadzorom kojim su pokriveni prilazi obje zgrade Općine kao i kompletna šalter sala.

Tokom 2017. godine nabavljena je slijedeća informatička oprema: 2 laptopa, 7 desktop računara, 5 A4 štampača, 4 multifunkcionalna uređaja (print/copy/scan), 1 tablet, 1 projektor, 1 projekciono platno, 4 fiksna telefona, audio oprema za ozvučenje sale (mikseta, pojačalo, 2 zvučnika i mikrofon).

Tokom 2018. godine nabavljeno je 8 računara, 1 štampač, 9 laptopa, 3 skenera, Server za općinske baze podataka, uređaj za bekap servera, Multifunkcionalni uređaj, Firewall uređaj za zaštitu informatičke mreže, Oprema za video nadzor: snimač, monitor UPS i 4 kamere.

Prema stanju iz 2019. godine stanje evidentirana su ukupno 143 računara, od kojih je 11 novih. Od tog broja, 131 je aktivnih, 2 su stara, 2 rezervna u arhivi i 8 je za otpis. Nabavljeno je 11 Računara, 8 A4 Štampača, 1 A3 Štampač, 4 Multifunkcionalna uređaja (print/copy/scan), 1 Kopir aparat, a donirani su 1 laptop i 1 mobitel.

- Mjerom 2.1.1.1. Pomoć za stambeno zbrinjavanje socijalno ugroženih (2016-2020) je planirana pomoć i podrška za rješavanje najmanje 10 hitnih intervencija po podnesenim zahtjevima vezanih za stambena pitanja socijalno ugroženih minimalno, za koje su planirana sredstva u iznosu od 6.000,00 KM. U toku 2019. godine 52 porodice (137 osoba) smješteno je u kolektivni centar Dobrovci, kolektivna naselja i druge oblike alternativnog smještaja u 8 mjesnih zajednica.

Tabela 9. Pregled stambeno zbrinutih socijalno ugroženih stanovnika

Mjesna zajednica	Broj porodica	Broj osoba
Lendići	1	1
Lukavica	1	7
Gornja Lohinja	8	18
Rašljeva	4	8
Mirićina	6	14
Drafnići	6	18
Doborovci	18	53
Donja Orahovica	8	18
Ukupno	52	137

- Mjerom 2.1.1.2. Jednokratne pomoći socijalno ugroženim (2016-2020) se planiraju jednokratne pomoći za cca400 socijalno ugroženih osoba godišnje u ukupnom iznosu od 30.000,00 KM/god (isplaćenou 2019. godini 15.559,00 KM). Od 2017. godine se dodjeljuju jednokratne pomoći za nezaposlene porodilje te je u te svrhe u toku2019. godine isplaćeno11.700 KM.
- Mjerom 2.1.1.3. Subvencija za rad narodne kuhinje (2016-2020) je omogućen rad narodne kuhinje čije usluge koristi cca400 korisnika (socijalno ugroženih građana)/godišnje.Za navedene namjene kontinuirano se planiraju sredstva u iznosu od 40.000,00 KM godišnje za period 2016-2020., a u 2019. godini je realizovano 36.821KM.
- U toku2017. i 2018. godine u sklopu Mjere 2.1.1.6. Zakup prostora za smještaj porodica čiji su stambeni objekti oštećeni ili uništeni uslijed prirodnih nepogoda (2016-2020),nijedna porodica nije zatražila zakup za smještaj, te je svih 6 porodica iz 2016. godine stambeno zbrinuto.
- U 2019. godini iz Budžeta Općine Gračanica/Grada Gračanica realizovana je Mjera 2.1.1.8. Grant - Udruženje penzionera (2016-2020)na osnovu koje su iz budžeta Općine Gračanica/Grada Gračanica odobrena sredstva za 2019. godinu u iznosu od 39.500,00 KM.Novčanu pomoć je primilo 710 penzionera sa područja Općine Gračanica/Grada Gračanica, što je za60penzionera više u odnosu na 2018. godinu, a 164 penzionera više u odnosu na 2017. godinu. Također je podržana organizacija regionalnog druženja penzionera na Visu te subvencionsana kupovina lijekova i boravak u bolnici.
- Projekat 2.1.2.1. Zdravstvena zaštita socijalno ugroženih i učesnika NOR-a (2016-2020) – pored zdravstvene zaštite za učesnike NOR-a i borce Armije RbiH u ratu 1992.-2995. Godine Općinsko vijeće Gračanica je na sjednici održanoj 28.09.2017. godine donijelo Odluku o proširenju kruga korisnika prava na zdravstveno osiguranje, kojomje proširen krug korisnika na zdravstveno osiguranje u skladu sa članom 39. stav 1. Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica s djecom, u skladu sa raspoloživim namjenskim sredstvima u Budžetu Općine za tu namjenu.
- Realizacijom Mjere 2.1.2.2. Unapređenje zdravstvene zaštite Romske populacije (2016-2020), za 346 članova Romske populacije obezbijeđene su zdravstvene markice u vrijednosti od 20,00 KM godišnje.
- Iz Budžeta Općine izdvojeno je 20.000,00 KM za realizaciju Mjere 2.1.2.6. Sufinansiranje cijepljenja stoke na antrax (crni prišt) (2016-2020),u 2019. godini cijepljeno je 1.361 grlo krupne stoke i 2.630 grla ovaca i koza.
- U toku 2019. godine realizacijom Mjere 2.1.2.5. Zbrinjavanje napuštenih životinja - pasa (2016-2020), JP „Veterinarska stanica“ je u ambulantnom stacionaru zbrinula 274

psa. Svi psi su prilikom dolaska u stacionar podvrgnuti kliničkom pregledu od strane osoblja JP „Veterinarska stanica“. Nakon toga su podvrgnuti hirurškim zahvatima orhiektomije/ovariohisterektomije. Zajedno s tim zahvatima izvršeno je i mikročipovanje pasa, urađena je vakcinacija protiv bjesnila i dehelmintizacija.

Od različitih vlasnika na području grada udumljeno je 36 pasa, zbog starosrosti uginulo je 12 pasa, a nad 61 psom je izvršena eutanazija jer je kod pasa izvršena kao posljedica dijagnosticiranja zaraznih bolesti parvoviroze/štenećak, teških kožnih infekcija ili zbog prevelikog stepena agresivnosti. Nakon eutanazije psi su adekvatno zbrinuti.

U okviru Projekta 2.4.2.3. Usklađivanje i harmonizacija podataka zemljišne knjige i katastra (2016-2020), procesom harmonizacije katastra i zemljišno knjižnih podataka do sredine 2019. godine obuhvaćeno je sedam KO (katastarskih općina) sa ukupno 42.705 parcela ukupne površine 9.268 ha.

Tabela 10. Pregled zbirnih indikatora harmonizacije katastra i zemljišno knjižnih (ZK) podataka obuhvaćenih u periodu 2016.-2019. godine

Opis	Broj K.O.	Broj parcela	Broj objekata	Površina KO u ha
Ukupno za harmonizaciju ZK i katastra nekretnina				
	20	81.883	15.267	26.184
Obuhvaćeno harmonizacijom ZK i katastra nekretnina po godinama				
2016.	2	16.220	4.559	3.021
2017.	2	12.685	2.173	2.797
2018.-2019.	3	13.800	2.545	3.450
Ukupno 2016-2019.god	7	42.705	9.277	9.268
Ostaje za harmonizaciju	13	39.178	5.990	3.674
Ostaje za harmonizaciju u %	65%	47,80%	39,00%	14,00%

Broj parcela po katastarskim Općinama obuhvaćenih harmonizacijom daje se u narednoj tabeli:

Tabela 11. Katastarske Općine sa brojem parcela obuhvaćenih procesom harmonizacije katastra i zemljišno knjižnih podataka u periodu 2016.-2019. godine

R. br.	Katastarska Općina	Broj parcela po godinama			
		2016	2017	2018-2019	Ukupno
1	Gračanica	11.527			11.527
2	G.Orahovica	4.693			4.693
3	Donja Lohinja		5.632		5.632
4	Donja Orahovica		7.053		7.053
5	Mirićina			3.850	3.850
6	Lukavica			5.429	5.429
7	Stjepan Polje			4.521	4.521
	UKUPNO	16.220	12.685	13.800	42.705

U toku 2016. godine, usaglašeni su podaci zemljišne knjige i katastra za oko 90 % parcela u K.O. Gračanica i KO Gornja Orahovica. Kao prva, za harmonizaciju podataka, izabrana je najveća urbana i najsloženija po obimu posla, KO Gračanica sa 11.527 parcela i uz nju KO Gornja Orahovica sa 4.693 parcele. U decembru 2016. godine, potpisani je drugi sporazum između Općina i FGU (Federalna geodetska uprava), o harmonizaciji katastarskih i zemljišnoknjižnih podataka za dvije nove KO i to: KO Donja Lohinja – Pribava za 5.632 parcele i KO Orahovica Donja za 7.053 parcele, za koje je vršena harmonizacija u 2017. godini. Ove dvije KO sa već harmonizovanim KO čine cjelinu prema podacima zemljišne knjige (po starom

premjeru), a to su KO Gračanica i KO Orahovica. Sredinom 2018. godine objavljen je novi javni poziv za harmonizaciju katastarskih i zemljišno knjižnih podataka za tri nove KO Miročina, Lukavica i Stjepan Polje.

Realizacija prve faze poslova, koja se odvija u Općini, predaja baze podataka katastra nekretnina, pregled i ovjera prijavnih listova, pregled i ovjera elaborata o etažiranju stambenih zgrada i sl. je završena. U drugoj fazi poslovi se odvijaju u Zemljišnoknjničnom uredi Općinskog suda.

Posebna važnost u realizaciji projekta daje se promociji projektnih aktivnosti u javnosti. Prije početka procesa zamjene/uspostave zemljišne knjige i u toku trajanja tog procesa provodi se kampanja informisanja javnosti koja se sastoji od:

- Oglašavanja na uobičajenim mjestima za oglašavanje na području mjesne nadležnosti, a posebno na području predmetne katastarske Općina,
  - Održavanja informativnih sastanaka po mjesnim zajednicama,
  - Objave oglasa o zamjeni/uspostavi zemljišne knjige na službenom web portalu,
  - Promociji projektnih aktivnosti putem lokalnih medija (radio, TV, web portali).
-
- Projekti izgradnje, rekonstrukcije i održavanja saobraćajne infrastrukture implementirani su u velikom procentu, što se može vidjeti iz Izvršenja indikativnog plana za 2019.godinu. Implementacija ovih projekata u funkciji je poboljšanja kvaliteta života građana (poboljšan pristup građana iz sela zdravstvenim, obrazovnim, kulturnim, sportskim i drugim uslugama u gradskom području), ali i u funkciji ekonomskog razvoja (olakšano kretanje roba i usluga, brži pristup tržišima za poljoprivrednike).

Nakon što je na sjednici Općinskog vijeća održanoj 28.02.2017. godine, usvojena Odluka o usvajanju metodologije za transparentno finansiranje projekata organizacija civilnog društva po standardima Evropske unije i Odluka o kriterijumima, načinu i postupku odabira projekata nevladinih/neprofitnih organizacija po LOD metodologiji, u Općini Gračanica je 2019. godine treći puta raspisan javni poziv za NVO/OCD po LOD metodologiji. Od ukupno prijavljenih 37NVO sa 40projekata, odobreno je 37projekata (2 projekta više u odnosu na 2018. godinu) od toga: 31 projekt NVO i fondacijama kojima je odobreno 34.900 KM i 6 projekata omladinskih organizacija kojima je odobreno 10.800 KM. Ukupno je odobreno 45.700 KM sa 100 % realizacijom odobrenih sredstava

CILAP projekat je planiran, opisan i odobren sa ciljem da podrži geodetske uprave (GA) u BiH tijekom cijelog perioda implementacije projekta registracije nekretnina (RERP), 2013-2019, koji se finansira iz sredstava kredita Svjetske banke (SB).

Druga faza CILAP projekta, sa detaljnim opisom predstojećih aktivnosti za 2016-2019 je u skladu sa novom Švedskom strategijom "Strategija rezultata za Švedsku reformsku saradnju sa istočnom Evropom, zapadnim Balkanom i Turskom 2014-2020". Strategija je prihvaćena od strane švedske vlade 2014. godine i između ostalog, strategija se i dalje fokusira na jačanje javne uprave s ciljem da podrži razvoj efikasnije javne uprave i pružanje kvalitetnijih javnih usluga, na načelima nediskriminacije i jednakih prava sa manje korupcije. Ciljevi predviđeni nastavkom CILAP projektnih aktivnosti su u skladu sa strategijom i relevantni su za ostvarenje ciljeva nove strategije.

Projektni dokument za nastavak aktivnosti CILAP projekta 2016-2019 je izrađen na osnovu analize rezultata i iskustava prethodne faze podrške – CILAP 2013-2015 i zasnovan je na plodnoj i dobro vođenoj saradnji između direktnih projektnih partnera: Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske (RGA), Federalne uprave za

geodetske i imovinsko-pravne poslove Federacije Bosne i Hercegovine (FGA) i Lantmäteriet-a (Švedska uprava za kartografiju, katastar i upis prava).

Tim SB odgovoran za implementaciju RERP (2013-2019) u BiH je prepoznao značaj švedske podrške tokom implementacije CILAP 2013-2015 i izrazio je snažnu podršku i zahtjev za angažman Lantmäteriet-a do kraja RERP 2019.

Ciljevi CILAP 2 ostaju isti kao i u CILAP 1. Projekat doprinosi očekivanom dugoročnom utjecaju:

Efikasnom zemljišnom administracijom doprinijeti ekonomskom i društvenom razvoju, održivom tržištu i korištenju nekretnina, kao i pristupanje BiH EU.

Očekuje se da će fokus na razvoj kapaciteta dovesti do održivih promjena i praksi kod projektnih partnera RGA i FGA. Glavni cilj projekta je:

Učiniti sistem zemljišne administracije efikasnijim, sigurnijim i pouzdanim.

U cilju dostizanja projektnog cilja, kao deo rada na početnom dizajnu projekta, izvršen je proces identifikacije ključnih komponenti koje treba ostvariti kako bi GA mogle da posluju efikasnije, sigurnije i pouzdanije. To je dovelo do određivanja prioritetnih strateških projektnih komponenti. CILAP 2016-2019 će sadržavati šest (6) komponenti:

1. Podrška jačanju organizacija zemljišne administracije, razvoj ljudskih resursa, relevantnog pravnog okvira i upravljanje projektom,
2. Podrška uspostavi Adresnog registra,
3. Podrška uspostavi Registra kupoprodajnih cijena,
4. Podrška razvoju geodetske infrastrukture,
5. Podrška razvoju IKT i Geoinformacionih sistema,
6. Podrška pri uspostavi digitalnog arhiva, njegova integracija u poslovne procese i korištenje u svakodnevnom poslovanju,

Motivacija: Struktura projekta je dizajnirana da pokrije sve važne potrebe, kao preduslov za dobro funkcionisanje zemljišne administracije

- **Komponenta 1:** Korisnički orientisano strateško poslovno planiranje, strategija ljudskih resursa i razvojni plan ljudskih resursa, komunikaciona strategija i politika, politike upravljanja i zaposlenih, su prepoznate kao ključni preduslovi za transformaciju GA u moderne i efikasne organizacije koje će doprinijeti ekonomskom i društvenom razvoju. Saradnja sa akterima uključenim u zemljišnu administraciju u BiH će pozicionirati GA kao atraktivne institucije koje su spremne da preuzmu odgovornost i u koje oni mogu imati povjerenja. Promocija rodne ravnopravnosti i saradnje između javnih institucija ne samo da će poboljšati kvalitet i kapacitete javne uprave, već će i na pozitivan način doprinjeti minimiziranju korupcije, nediskriminaciji i otvorenijim i transparentnijim informacijama za korisnike.
- **Komponenta 2:** Razvoj potpuno operativnog adresnog sistema je jedna od veoma važnih prepostavki za uspostavu funkcionalnog i dobro organizovanog društva. Socijalne usluge, briga o starima, usluge spašavanja i pomoći (policija, vatrogasci i hitna pomoć) i urbanisti ne mogu obavljati svoje dužnosti na efikasan način bez tačnog sistema AR. Mogućnost da se lako nađe tačna lokacija, posebno u ruralnim i siromašnim gradskim

područjima, od ključnog je značaja u pružanju nediskriminirajućih i fer usluga pomoći, omogućujući svim građanima jednak pristup vitalnim društvenim uslugama.

- **Komponenta 3:** Održivo i transparentno tržište i korištenje nekretnina u skladu sa standardima EU vodi ka bržem ekonomskom razvoju i povećanju investicija. Pružanje relevantnih i pouzdanih informacija akterima na tržištu nekretnina predstavlja ogromnu priliku za GA u oba entiteta. Neke od prednosti implementacije ove vrste sistema su povezani sa: nižim kamatama za domaćinstva na kreditnom tržištu, nižim naknadama osiguranja, sigurnošću investicija, stabilnostšću fiskalnih prihoda od oporezivanja nekretnina, itd.
- **Komponenta 4:** Moderna geodetska infrastrukture povezana sa susjednim zemljama i evropskim mrežama je osnova za sve vrste premjera. To će omogućiti precizna, pouzdana i brza mjerena u realnom vremenu za katastarske, inženjerske i ekološke potrebe. Gravimetrijska mjerena će također doprinijeti istraživanjima koja se odnose na klimatske promjene, prirodne katastrofe i druge pojave koje imaju veliki utjecaj na društvo.
- **Komponenta 5:** Profesionalci i šira javnost u BiH će kroz e-usluge imati pristup svim informacijama GA što će značajno olakšati njihov svakodnevni rad, osigurati transparentnost i samim tim sprečiti korupciju. To će doprinijeti stvaranju jasne slike u pogledu nadležnosti i odgovornosti GA, kao i njihove važnosti za zaštitu imovine, rast investicija i ukupni ekonomski razvoj.
- **Komponenta 6:** Pred GA je veliki izazov da sačuvaju ogroman broj papirnih dokumenata i karata koji sadrže informacije neophodne za formiranje sistema zemljišnih informacija. GA se suočavaju sa izazovom da osiguraju da svi njihovi dokumenti budu arhivirani dugoročno, na sigurnom mjestu i očuvani kao i da budu transparentni i dostupni internim i eksternim korisnicima uključujući i šиру javnost kad god je to potrebno.

Realizovan je i Kids Fest Gračanica 2019. te su odobrena sredstva za finansiranje izrade Strategije za mlade u saradnji Instituta za razvoj mladih "Kult".

4.3. Sektor zaštite okoliša/životne sredine

U sektoru okoliša/ zaštite životne sredine za 2019. godinu planirano je 35 projekata, u potpunosti ili djelimično. Za realizaciju ovih projekata je planirano 5.160.125,00 KM, a izdvojeno je 3.805.518,00 KM, što je 74 % u odnosu na plan. U ovom sektoru sredstva koja su namijenjena za realizaciju projekata su bila realizirana 29 % iz budžeta, a iz eksternih izvora 71 % (Detaljne informacije su prikazane u tabelama u nastavku teksta).

Tabela 12. Pregled planiranih i ostvarenih projekata u sektoru okoliša/zaštite životne sredine u 2019. godini

Opis	Planirano	Izvršeno	% izvršenja
Budžet	1.296.638	1.084.763	83,66%
Ostali izvori	3.863.487	2.720.755	70,42%
Ukupno	5.160.125	3.805.518	73,75%
Broj projekata	35	22	62,86%

U skladu sa utvrđenim ključnim prioritetima u sektoru okoliša/ zaštite životne sredine:

- rješavanje problematike upravljanja otpadom
- zaštita vodotoka i izvorišta od zagađanja otpadnim vodama i uređenje vodotoka
- kontinuirano unaprjeđivanje kvaliteta pružanja komunalnih usluga
- uvođenje mjera energetske efikasnosti
- prevencija rizika od prirodnih i drugih nepogoda, kao i deminiranje,

najznačajniji projekti implementirani u 2019. godini su:

- Projekat 3.2.4.1. Regulacija vodotokova (2016-2020) realizuje se u cilju zaštite od poplava U 2019. Godini realizovan je u iznosu od 360.824 KM.
- U okviru projekta 3.2.1.1. - 4 Poboljšanje i proširenje gradskog sistema vodosnabdijevanja za naselja Bijela polja, Drafnići, Seljanuša i Gornja Lohinja izvedeni su radovi u vrijednosti od 224.912,00 KM.
- U okviru Programa 3.2.5. WATSAN, realizuje se projekat WATSAN - Projekat Evropske investicijske banke (EIB) pod nazivom „Snabdijevanje vodom i sanitacija u FBiH“, „Podprojekat poboljšanja sistema vodosnabdijevanja i proširenja sistema kanalizacione mreže u Općini Gračanica“ ukupne vrijednosti od 8.964.507,00 KM (prethodne investicije u periodu 2007.-2010. godine iznose 1.642.872,00 KM, za investiranje u narednom periodu ostaje 7.321.610,00 KM). Odlukom Općinskog vijeća broj 01-05-05154-2011 od 28.12.2011. godine, Općina Gračanica je ušla u proces zaduženja kod Evropske investicijske banke (EIB) za projekat „Poboljšanje vodosnabdijevanja Općine Gračanica i dogradnja kanalizacionog sistema Općine Gračanica“ (kredit od 2.275.319,00 EUR odnosno 4.450.136,00 KM po srednjem kursu Centralne banke BiH, sa rokom otplate od 25 godina, grace periodom 6 godina). Naime 12 projekata implementiranih u periodu od 2013. do 2017. godine, povučena su kreditna sredstava EIB-e, u ukupnom iznosu od 2.438.140,96 KM, pri čemu su iz budžeta Općine Gračanica izdvojena sredstva u iznosu od 110.393,20, povučeni iznos grant IPA 2009 sredstva iznosi ukupno 837.232,60 KM. U 2017. godini implementirani su projekti: Izgradnje i rekonstrukcije kanalizacionih kolektora u urbanom dijelu Gračanice, Bušenje istražnih bunara i Građevinski radovi na priključcima novih izvora sa postojećim sistemima, u ukupnoj vrijednosti od 369.021 KM ili 19 % planirane vrijednosti. U toku 2018. godine

implementirano je 44.375,00 KM za Izvođenje radova na izgradnji vodovodnog podsistema Bijela Polja-Drafnići-Hurije-Seljanuša, izgrađeno je cca 1.200 metara vodovodne mreže, stvoreni uslovi za ugradnju cca 45 vodomjera, izgrađen rezervoar od 50 m³. Također, u 2018. godini izbušeno je šest istražnih bušotina na području općine Gračanica od kojih tri imaju pozitivne rezultate.

Općini Gračanica ostaje obaveza da zaključno sa mjesecom junom 2021. godine implementira preostale projekte definisane projektnom afišom i Ugovorom o kreditu, te da do navedenog perioda obezbijedi sredstva iz budžeta i ostalih izvora u iznosu od oko 1.040.427,24 KM za realizaciju preostalih projekata uz preostala kreditna sredstva u iznosu od 1.407.351,40 EUR:

1. Izvedbeni projekti bunara, vodozahvatnih struktura i postojećih priključaka na sistem
2. Nastavak bušenja istražnih bušotina
3. Bušenje eksploracionih bunara sa opremom i radovima
4. Građevinski radovi na vodozahvatnim strukturama
5. Građevinski radovi na priključcima novih izvora vode na postojeći sistem snabdijevanja
6. Studiju izvodivosti i idejni projekat postrojenja za tretman otpadnih voda
7. Glavni projekti postrojenja Vrela, Ilijadža i Stjepan Polje za prečišćavanje pitkih voda
8. Izgradnja postrojenja Vrela za prečišćavanje pitkih voda

U toku 2019. godine realizovan je projekat P 3.2.5.1. WATSAN FBiH Izgradnja i rekonstrukcija kanalizacionih kolektora u urbanom dijelu Gračanice (2016) u vrijednosti od 200.000 KM.

- U okviru Projekta 3.4.3.1. Sanacija klizišta (2016-2020) u toku 2019. godine sanirana su klizišta u ukupnoj vrijednosti od 122.048 KM.

U toku 2019. godine za otklanjanje posljedica prirodnih nepogoda investirano je 89.534,00 KM.

- U okviru projekta 3.4.1.3. Podizanje nivoa svijesti o pitanjima smanjenja rizika od katastrofa provođenjem redovne obuke službi CZ-a i edukacije stanovništva o mjerama zaštite i spašavanja (2016-2018) organizovane su obuke, takmičenja, informisanje i sl. u cilju unaprjeđenja cjelokupnog sistema zaštite i spašavanja u vrijednosti od 4.942,00 KM.
- U okviru projekta 3.4.2.1. Sufinansiranje deminiranja sumnjivih površina od mina na području Općine Gračanica (2016.-2020.). U 2019. godini nije bilo projekata deminiranja ali je prikupljeno i uništeno 886 komada minsko-eksplozivnih ubojnih sredstava.

Tabela 13. Pregled indikatora deminiranih površina za period 1995.-2019. godine

Godina	Zemljište kontaminirano minama		Deminirano (m ²)	Prikupljeno i uništeno neeksplodirana ubojna i minsko-eksplozivna (kom)	Broj nesreća na sumnjivim površinama od mina
	m ²	% uk. površine JLS			
Od 1995.g 2011.g.	8.352.780	3,94%	923 897,70	44.393	26
2012	8.352.780	3,94%	80.825	204	0
2013	8.036.370	3,79%	126.898	442	0
2014	8.036.370	3,79%	76.925	1.375	0
2015	7.832.900	3,69%	0	798	0
2016	7.664.859	3,61%	168.062	4.308	0
2017	8.544.617	4,03%	109.229	1.333	0
2018	8.676.930	4,09%	0	1.409	1
2019	8.676.930	4,09%	0	886	0
Ukupno	8.676.930	4,09%	1.485.534,77	55.148	27

Izvor: CZ Gračanica

U prethodnom periodu od 1995. godine kada je počeo proces deminiranja na području Općine/Grada deminirana je površina od ukupno 1.485.534,77 m² ili 17,12 % od ukupne rizične površine.

- U sklopu projekta „Oporavak od poplava“ u Općini Gračanica je održan sastanak sa korisnicima planirane pomoći Sastanku su pored korisnika i koordinatora projekta prisustvovali i Općinski načelnik te predstavnici Hilfswerka. Na projekat su aplicirale 54 osobe, a prema preliminarnoj listi korisnika za 14 njih je predviđena dislokacija, odnosno gradnja novih dok je 6 sanacija. Obaveze Općine je po svakoj novoizgrađenoj stambenoj jedinici uplatiti 5.000 KM, kao i u saradnji sa korisnicima pomoći pri rješavanju pitanja placeva za korisnike uz prateću infrastrukturu.

Programom za oporavak od poplava - stambeno zbrinjavanje, koji predstavlja nastavak napora Evropske unije na ublažavanju posljedica katastrofalnih poplava iz 2014. godine, predviđena je pomoći socijalnim kategorijama stanovništva čiji su objekti oštećeni/uništeni u poplavama iz 2014. godine, koje su najteže poplave u posljednjih 120 godina, a obuhvatile su četvrtinu teritorija Bosne i Hercegovine.

Program, započet u septembru 2017. godine, ima za cilj da stambeno zbrine 2.895 osoba i ekonomski osnaži 555 najugroženijih porodica čiji su domovi oštećeni ili uništeni u poplavama i klizištima. Program se implementira u 44 opštine/grada u oba entiteta Bosne i Hercegovine. U novembru 2017. godine završen je Javni poziv za izbor korisnika/ca pomoći na koji se prijavilo 3,950 aplikata iz cijele BiH.

Projekat je finansiran od strane EU a provodi ga UNDP u BiH preko partnerskih organizacija Hilfswerka Austria i ASB-a a u saradnji sa Općinama.

Izbor korisnika/korisnica završen je u maju 2018. godine, nakon čega je urađena analiza uslova života i potreba ugroženog stanovništva kako bi se izabranim porodicama osigurali odgovarajući paketi ekonomskog osnaživanja.

Pomoći je prioritetno namijenjena socijalno i ekonomski marginaliziranim grupama stanovništva, uključujući starije osobe, domaćinstva sa niskim primanjima, osobe sa poteškoćama u razvoju, pripadnike manjina, povratnike i interno raseljene osobe.

Tabela 15. Pregled realizacije Programa oporavak od poplava

Opis		Godina	Ukupno	Grad Gračanica	EU	Ostalo
Stanbeno zbrinjavanje	Izgradnja 16 novih stambenih jedinica	2017	0	0	0	0
		2018	58.812	58.812	0	0
		2019	853.511	42.983	810.528	0
		2020	5.749	5.749	0	0
		2017-2020	918.072	107.544	810.528	0
	Sanacija 6 objekata	2017	0	0	0	0
		2018	0	0	0	0
		2019	59.671	0	59.671	0
		2020	18.653	2.000	16.653	0
		2017-2020	78.324	2.000	76.324	0
Ekonomsko osnaživanje		2017	0	0	0	0
		2018	0	0	0	0
		2019	0	0	0	0
		2020	0	0	0	0
		2017-2020	0	0	0	0
	Ukupno	2017	0	0	0	0
		2018	58.812	58.812	0	0
		2019	913.182	42.983	870.199	0
		2020	24.402	7.749	16.653	0
		2017-2020	996.396	109.544	886.852	0

Program zbog ekomske komponente doprinosi i Ekonomskom sektoru, ali i društvenom sektoru zbog komponente stanbenog zbrinjavanja.

4.4. Ključni rezultati i ostvareni progres

Na osnovu svih prikupljenih i obrađenih podataka o implementaciji projekata u izveštajnom periodu može se zaključiti da su godišnji rezultati vidljivi prije svega kroz realizovane projekte vodosnabdijevanja i upravljanja vodama, energetske efikasnosti i sanacije klizišta te projekti izgradnje i rekonstrukcije saobraćajne infrastrukture.

Planom implementacije za 2019. godinu predviđena je implementacija ukupno 112 projekata i to 32 iz ekonomskog sektora, 45 iz društvenog sektora i 35 iz ekološkog sektora. Ukupno je implementirano 86 projekata i to 18 projekata iz ekonomskog sektora, 46 iz društvenog sektora i 22 iz ekološkog sektora.

Planom implementacije indikativnim finansijskim okvirom koji je donesen za 2019. godinu, a prema planu budžeta za istu godinu, konstatovano je da je navedenim planom predviđena implementacija **112** projekata ukupne vrijednosti 10.867.742,00 KM, od toga iz sredstava budžeta planirano je 3.639.638,00 KM, a iz eksternih izvora planirano je 7.228.104,00 KM. Od toga je implementirano ukupno (u cijelosti ili djelimično) **86** projekata, što je 77 % u odnosu na ukupan broj projekata, u vrijednosti od 7.977.937,00 KM (iz budžeta Općine Gračanica/Grada Gračanica 3.954.448,00 KM, a ostalih izvora 4.023.489,00 KM), što je 73% u odnosu na projektirani finansijski okvir.

Projekti koji su implementirani u 2019. godini doprinose ostvarenju postavljenih strateških ciljeva što je vidljivo iz indikatora koji su dati u tabeli Makroindikatori razvoja.

Zabilježen je pozitivan trend investicija u proizvodno-poslovne objekte u periodu od 2011. do 2019. godine. navedenom periodu 91 kompanija je investirala u proizvodno poslovne objekte ukupne površine od 157.263 m², prosječno godišnje 16.547 m² korisne površine.

U strukturi investicija najveći broj proizvodno-poslovnih objekata pokrenuto je u MZ Gračanica, u poslovnoj zoni, zatim slijedi MZ Stjepan Polje, MZ Donja Lohinja i druge MZ.

Shodno povećanju investicija povećana je zaposlenost, a smanjena je nezaposlenost.

Tabela 16. Zaposlenost, nezaposlenost od 2016. do 2019. godine

Opis	Broj zaposlenih				Broj nezaposlenih			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Federacija BiH	457.974	467.894	529.922	531.483	372.207	357.971	335.610	331.570
Tuzlanski kanton	84.736	85.820	96.548	99.067	91.693	87.103	80.989	75.461
Grad Gračanica	9.375	9.460	10.738	10.961	8.675	8.254	7.570	7.101
Grad/Kanton (učešće u %)	11,06	11,2	11,12	11,06	9,50	9,50	9,30	9,41
Grad/F BiH (učešće u %)	2,00	2,00	2,00	2,06	2,30	2,30	2,30	2,14

Izvor podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja „Socio ekonomski pokazatelji po općinama u 2016-2019.god. godini“

Analizom spoljno trgovinske razmjene u periodu 2008.-2019.godina nastavlja se povećanje poslovne aktivnosti na stranom tržištu. U posmatranom periodu ukupan obim spoljno trgovinske razmjene povećan je za 55,32 % (sa 282,15 na 438,84 miliona KM).

U 2019.godini sa ostvarenim uvozom od 212,31 miliona KM i izvozom od 226,53 miliona KM iskazan je pozitivan saldo od 14,22 miliona KM, a pokrivenost uvoza izvozom od 106,70 %, što je iznad pokrivenosti uvoza izvozom FBiH koji iznosi 55,04 % i TK koji iznosi 83,64 %.

Povećan je broj domaćinstava sa pristupom kontrolisanoj vodi za piće sa 6.351 na 6.396 domaćinstava, kao i broj domaćinstava uključenih u odvoz krutog otpada sa 8.903 na 9.268 domaćinstava.

Pokrivenost domaćinstava odvozom krutog otpada povećana je sa 65,63 na 68,8%.

Udio realiziranih kapitalnih investicija u 2018. godini u budžetu JLS iznosi 17,03 %.

Broj poljoprivrednih gazdinstava na 1.000 stanovnika je smanjen sa 53,69 % na 52,71 % (broj poljoprivrednih gazdinstava je povećan sa 2.423 na 2.374 gazdinstvo).

Emisija CO₂ u periodu 2016.-2019.godina je smanjena za 37.854,49 tona CO₂ u odnosu na referentnu vrijednost iz 2005. godine.

Ključne rezultate i ostvareni progres po strateškim i sektorskim ciljevima obrađeni su po sektorima razvoja u nastavku Izvještaja.

Ekonomski razvoj

1. Strateški cilj: Privučene investicije, povećana zaposlenost

1.1. Sektorski cilj Stvoreno povoljno poslovno okruženje u Općini Gračanica

U 2019. godini nastavljeno je unapređenje poslovnog okruženja u općini Gračanica/gradu Gračanica implementacijom planiranih projekata.

U periodu od 2011. do 2019. godine zabilježen je pozitivan trend investicija.

U navedenom periodu 91 kompanija je investirala u proizvodno poslone objekte ukupne površine od 157.263 m², prosječno godišnje 16.547 m².

U strukturi investicija najveći broj proizvodno-poslovnih objekata pokrenuto je u MZ Gračanica u poslovnoj zoni, zatim slijedi MZ Stjepan Polje, MZ Donja Lohinja i druge MZ.

Tabela 17. Pregled investicija u periodu 2011.-2019. godine

Period	Broj investicija	Ukupna površina investicija u m²
2011-2013	16	24.890
2014	8	17.880
2015	7	19.085
2016	22	36.014
2017	23	46.355
2018/2019	15	13.039
Svega 2011-2019	91	157.263

Ukoliko se započete investicije realizuju u planiranom roku, te nastave projekti kontinuirane podrške zapošljavanja nezaposlenih osoba, uspostaviti će se bolja komunikacija Grada i privrednog sektora, a time i boljeg poslovnog ambijenta za uspostavu novih MSP i novih radnih mjesta, te se može se očekivati da se sektorski cilj ostvari do 2020. godine.

Zaključno sa 2019. godinom, 449 kompanija sa 8.306 zaposlenih , (ili 6,73 % više u odnosu na 2018.godinu), ostvarile su ukupan prihod od 818,14 miliona KM, koji je u porastu za 1,97 % u odnosu na 2018. godinu, a za 10,09 % u odnosu na 2017. Godinu. Ukupna dobit od 62,14 miliona KM iz 2019. godine je u porastu za 11,59 % u odnosu na 2018. godinu, a za 9,55 % u odnosu na 2017. godinu.

1.2. Sektorski cilj Omogućen razvoj poljoprivrede i ruralnih područja

U 2019. godini je planirano je 11 projekata u vrijednosti od 794.978,00 KM sa 66 % finansiranjem iz budžeta. Realizacija je ostvarena sa 39 %.

Implementirana su u cijelosti ili djelimično 4 projekta od ukupno 11 planiranih, u vrijednosti od 306.438,00 KM odnosno 39 % od planiranih sredstava.

Za razvoj poljoprivredne proizvodnje, veoma je značajna podrška koju daju Udruženje poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara i Odsjek za privredu i poljoprivredu u procesu ostvarivanja podsticaja i edukacije poljoprivrednih proizvođača. Rezultat je vidljiv kroz vrijednost grant sredstava povučenih iz budžeta Tuzlanskog kantona od 45.104,00 KM, za unapređenje poljoprivrednog zemljišta.

Ukupna investiciona ulaganja u individualnu poljoprivrednu proizvodnju u porastu su za 62 % sa 450.000 KM iz 2018. godine na 730.000 KM u 2019. godini.

Prema karakteru izgradnje najveći dio investicija se odnosi na izgradnju novih kapaciteta 41 % i održavanje nivoa postojećih kapaciteta 52 %.

1.3. Sektorski cilj Razvijeni i promovisani turizam i kulturno-historijsko naslijeđe

Utoku 2019. godine, od 10 planiranih projekata, potpuno ili djelimično je implementirano 5, ukupne vrijednosti 73.701,00 KM ili 50 % od ukupno planirane vrijednosti. Završen je projekt evidencije kulturno-historijskog naslijeđa Općine Gračanica/Grada Gračanica u saradnji sa Zavodom za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa.

Društveni razvoj

2. Strateški cilj: Bolja uprava i uređen društveni sektor

U okviru društvenog sektora Strategijom je definisano 5 sektorskih ciljeva. Ukupna realizacija je ostvarena sa 83 % od plana u vrijednosti od 3.478.499,00 KM. Realizacija po sektorskim ciljevima je ostvarena sa relativno visokim procentom.

2.1. Sektorski cilj Unaprijeđen sektor socijalne i zdravstvene zaštite

Projekti iz sektorskog cilja Unapređenje sektora socijalne i zdravstvene zaštite, nisu planirani za implementaciju, ali se ukazala potreba te je realizovan iznos u vrijednosti od 6.463,00 KM.

2.2. Sektorski cilj Poboljšani uslovi za rad i povećana obuhvatnost djece u obrazovnim ustanovama

Projekti iz sektorskog cilja Poboljšani uslovi za rad i obuhvatnost djece u obrazovnim ustanovama su implementirani sa 89 % u iznosu od 69.310,00 KM.

2.3. Sektorski cilj Unaprijeđen sportsko-kulturni život u Općini

Projekti iz sektorskog cilja Unapređenje sportskog i kulturnog života u Općini implementirani su sa 51% u iznosu od 506.926,00 KM.

2.4. Sektorski cilj Unaprijeđen rad lokalne uprave

Projekti iz sektorskog cilja Unapređenje rada lokalne uprave realizovani su sa 62 % odnosno 182.742,00 KM.

2.5. Sektorski cilj Unaprijeđena sigurnost građana u saobraćaju

Projekti iz sektorskog cilja Unapređenje sigurnosti građana u saobraćaju implementirani su sa 100 % u vrijednosti od 2.379.048,00 KM. Implementirani projekti cestovne infrastrukture su u funkciji poboljšanja kvaliteta života građana (poboljšan pristup građana iz sela zdravstvenim, obrazovnim, kulturnim, sportskim i drugim uslugama u gradskom području), ali i u funkciji ekonomskog razvoja (olakšano kretanje roba i usluga, brži pristup tržištima za poljoprivrednike).

Sektor zaštite okoliša

3. Strateški cilj: Čista voda, zrak i tlo

U okviru sektora zaštite okoliša, Strategijom su definisana 4 sektorska cilja. Ukupna realizacija je ostvarena sa 74 % od plana u vrijednosti od 3.805.518KM.

3.1. Sektorski cilj Unaprijeđen sistem upravljanja otpadom

Projekti iz sektorskog cilja Unapređen sistem upravljanja otpadom, implementirani su sa 20 % u vrijednosti od 88.174,00 KM. U ovom sektorskom cilju krajem 2017. godine izrađen je idejni projekat Sanacije postojeće deponije „Grabovac“, a u toku 2018. godine je započeta izrada glavnog projekta i iznalaženje sredstava za rješavanje pitanja sanacije deponije Grabovac. U toku 2019. godini završena je „Izrada Investiciono-tehničke dokumentacije za sanaciju deponije Grabovac u općini Gračanica i izgradnju pratećih sadržaja prilagođenih regionalnom konceptu odlaganja – Faza II (uslovi za građevinsku dozvolu)“.

Nastavljene su aktivnosti na realizaciji projekta Primarna selekcija ambalažnog otpada iz komunalnog čvrstog otpada što pokazuju podaci o povećanju broja korisnika uključenih u odvoz otpada sa 7.440 iz 2015. godine na 10.018 u 2019. godini.

3.2. Sektorski cilj Unaprijeđeno vodosnabdijevanje i upravljanje vodama na teritoriji općine Gračanica

Projekti iz sektorskog cilja izgradnja sistema vodosnabdijevanja realizovani su sa 40 % u iznosu od 1.453.174,00 KM. Projekat „Regulacija vodotokova“ realizovan je sa 180 % u iznosu od 360.824,00 KM. Projekat „Poboljšanje i proširenje gradskog sistema vodosnabdijevanja za naselja Bijela polja, Drafnići, Seljanuša i Gornja Lohinja“ realizovan je sa 40 % u iznosu od 224.912,00 KM, a projekat „Vodosnabdijevanje MEG projekat - Bijela Polja“ iako nije bio planiran, realizovan je u iznosu od 39.396,00 KM.

Projekat „Regulacija vodotokova“ implementiran je sa 180 % u iznosu od 360.824,00 KM.

Program WATSAN, implementiran je sa 8 % u iznosu od 200.000,00 KM.

3.3. Sektorski cilj Poboljšati kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti

Projekti iz sektorskog cilja Poboljšati kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti realizovani su sa 161 % u iznosu od 932.293,00 KM.

Projekat „Toplifikacija grada“ realizovan je sa 250 % u iznosu od 750.419,00 KM.

Projekat P 3.3.3.2. Sanacija stare zgrade Općine (kulturno-historijski spomenik - "Konak"), implementiran u iznosu od 56.746,00 KM iako nije bio planiran za realizaciju u toku 2019. godine.

Ukupna emisija CO₂ u baznoj 2005. godini iznosila je 179.555,17 t CO₂, planirano smanjenje za period 2016. - 2020. godine je 49.090,22 t CO₂, a ostvareno je smanjenje u iznosu od 32.700,69 t CO₂ ili 66,61 % u odnosu na plan a 18,21 % u odnosu na referentnu vrijednost iz 2005. godine.

Do kraja 2019. godine smanjenje emisije CO₂ na području našeg Grad realizovano je u iznosu od 37.854,49 tCO₂, odnosno 21,08 % od ukupne emisije CO₂ za referentnu 2005. godinu.

Od ukupno 56 prioritetnih mjera Grad Gračanica je pokrenula aktivnosti u 43 mjere, što ukupno iznosi 76,79% od planiranih mjera, a iste su birane tako da donose veće smanjenje koncentracije polutanata u zraku.

Obzirom da je Grad Gračanica do kraja 2019. godine realizovala 77,11 % od ukupno planiranog smanjenja emisije CO₂, možemo zaključiti da je Grad Gračanica ispunila obavezu, odnosno da je ostvarila zacrtani cilj ukupnog smanjenja od 20%, u odnosu na referentnu 2005.godinu.

Najveći ostvarenja je u sektoru zgradarstva 91,31 % što se vidi iz slijedeće tabele:

Tabela 18. Uporedni pokazatelji emisije CO₂ u tonama po sektorima u periodu 2016.-2019. g.

R/ B	Sektor	Referentne vrijednosti CO ₂ iz 2005. godine	Učešće u %	Planirano smanjenje emisije CO ₂ u periodu 2016.-2020.	Ukupno smanjenje CO ₂ u periodu 2016.-2019.	Index Ostvareno 2016.-2019. /Planirano 2016.-2020.
1	Zgradarstvo	150.652,54	83,90	40.489,00	34.565,60	85,37
2	Saobraćaj	23.807,84	13,26	5.026,00	1.679,00	33,41
3	Javna rasvjeta	558,08	0,31	700,30	170,93	24,41
4	Upravljanje otpadom	4.301,27	2,40	1.597,00	954,40	59,76
5	Vodosnabdijevanje	235,44	0,13	51,76	51,76	100,00
6	Obnovljivi izvori	0,00	0,00	1.226,15	432,80	35,30
SVEGA		179.555,17	100,00	49.090,21	37.854,49	77,11
% Ukupnog ostvarenja u odnosu na referentnu vrijednost iz 2005. Godine		U 2018. god- 19,94 %	U 2019. godini – 21,08 %			

Izvor podataka: Izvještaj o realizaciji Akcionog plana energetske održivog razvoja Općine Gračanica za period 2017. i 2018. Godina

U periodu 2016.-2019. godine mјere energetske efikasnosti implementirane su na na slijedećim objektima:

Tabela 19. Pregled objekata na kojima su implementirane mјere energetske efikasnosti u periodu 2016-2019. godine

R/ B	Naziv javne institucije	Sjedište javne institucije	Mјere energetske efikasnosti							
			Energetski pregled	Toplotna izolacija vanjskih zidova	Toplotna izolacija krovova, stropova i podova	Zamjena prozora, vratu i staklenih površina	Fotonaponske ćelije	Energetski certifikat	LED rasvjeta	Daljinsko grijanje
1	Sportska sala Luke	Gračanica	X	X	X	X				
2	Druga osnovna škola	Gračanica	X			X				
3	JU obdanište Naša djeca	Gračanica	X	X		X		X		
4	JU OŠ Donja Orahovica	Donja Orahovica	X	X		X				
5	JU OŠ Gornja Orahovica	Gornja Orahovica	X		X					
6	JU OŠ Lukavica Lukavica	Lukavica	X		X	X				
7	JU OŠ Hasan Kikić - Sportska sala	Gračanica	X		X	X				
8	JU OŠ Doborovci - područna škola Vranovići	Vranovići	X			X				
9	JU OŠ Soko u Sokolu	Soko	X		X	X				
10	Zgrada MUP-a	Gračanica								X
11	Zgrada kolektivnog stanovanja Luke	Gračanica	X	X	x					
12	MZ Gornja Orahovica	Gornja Orahovica	X						X	
13	MZ Gračanica - ulica Alije Izetbegovića, Centralni park i park pored Općine	Gračanica	X						X	
15	Izvršena nabavka električne čistilice ulica	Gračanica	X							X
16	15 javnih objekata na području općine Gračanica		X							
17	Rekonstrukcija objekta Biro za zapošljavanje-Gračanica	Gračanica	X	X		X				
Ukupno			15	5	6	9	0	1	2	1
										1

Budući da je Grad Gračanica potpisnik Sporazuma Gradonačelnika (Covenant of Mayors), ista se obavezala da reducira emisiju CO₂ za minimalno 20% u odnosu na referentnu 2005. godinu, a do 2020. godine.

Do kraja 2019. godine smanjenje emisije CO₂ na području Grada Gračanica realizovano je u iznosu od 37.854,49 tCO₂ ili 21,08 % od ukupne emisije CO₂ za referentnu 2005. godinu.

Od ukupno 56 prioritetnih mјera Grad Gračanica je pokrenula aktivnosti u 43 mјere, što ukupno iznosi 76,79% od planiranih mјera, a iste su birane tako da donose veće smanjenje koncentracije polutanata u zraku.

Obzirom da je Grad Gračanica do kraja 2019. godine realizovala 77,11 % od ukupno planiranog smanjenja emisije CO₂, možemo zaključiti da je Grad Gračanica ispunila obavezu, odnosno da je ostvarila zacrtani cilj ukupnog smanjenja od 20%, u odnosu na referentnu 2005.godinu.

SECAP dokument zasnovan je na Sporazumu gradonačelnika (Covenant of Mayors), koji je potписан 30.09.2013. godine u skladu s kojim se općine, gradovi i regije dobrovoljno obavezuju da reduciraju emisiju CO₂ na svom području iznad postavljenog cilja od 20 %. **Ovim dokumentom Općina Gračanica je potvrdila spremnost za implementaciju aktivnosti i mjera koje će doprinjeti smanjivanju emisija do 40% u periodu do 2030. godine.**

Krajem 2018. godine u okviru projekta „Mala i srednja preduzeća ekološke izazove pretvaraju u ekonomski prilike“ izrađen je SECAP (Sustainable Energy Climate Action Plan) dokument u saradnji sa MSP, a sa fokusom na zelenu ekonomiju i razvoj novih tržišta, te uz obradu efekata klimatskih promjena. SECAP je usvojen je na sjednici Općinskog vijeća 29.03.2019.godine a evidentiran pod Broj predmeta: OI -23 -0 1212-2019.godine.

3.4. Sektorski cilj Unaprijeden sveobuhvatan sistem zaštite i spašavanja

Projekti iz sektorskog cilja Unapređenje sistema zaštite i spašavanja implemenirani su 304 % u odnosu na plan u iznosu od 1.331.877,00 KM.

Projekat „Jačanje kapaciteta Civilne zaštite Općine kroz adekvatno opremanje službi, te stručnu edukaciju struktura CZ-a implementiran je sa 15 % u iznosu od 11.190,00 KM.

Projekat „Opremanje profesionalne vatrogasne jedinice nedostajućom opremom“ planiran je u iznosu od 8.000 KM, a realizovan je u iznosu od 4.736 KM što je 59 % u odnosu na plan, a projekat „Sanacija klizišta“ planiran je u iznosu od 35.200 KM, a realizovan je u iznosu od 122.048,00 KM što je 347% više u odnosu na planirani iznos, što je rezultat privlačenja sredstava iz eksternih izvora.

Projekat „Sufinansiranje deminiranja sumnjivih površina od mina na području Općine Gračanica“ nije realizovan u toku 2019. Godine.

Tabela 20. Pregled indikatora deminiranih površina za period 1995.-2019. godine

Godina	Zemljište kontaminirano minama		Deminirano (m ²)	Prikupljeno i uništeno neeksplodirana ubojna i minsko-eksplozivna (kom)	Broj nesreća na sumnjivim površinama od mina
	m ²	% uk. površine JLS			
Od 1995.g 2011.g.	8.352.780	3,94%	923 897,70	44.393	26
2012	8.352.780	3,94%	80.825	204	0
2013	8.036.370	3,79%	126.898	442	0
2014	8.036.370	3,79%	76.925	1.375	0
2015	7.832.900	3,69%	0	798	0
2016	7.664.859	3,61%	168.062	4.308	0
2017	8.544.617	4,03%	109.229	1.333	0
2018	8.676.930	4,09%	0	1.409	1
2019	8.676.930	4,09%	0	886	0
Ukupno	8.676.930	4,09%	1.485.534,7	55.148	27

Izvor: CZ Gračanica

U toku 2019. godine prikupljeno je ukupno 886 komada različitih neeksplodiranih ubojnih i minskoeksplozivnih sredstava (NUS). Većinom su NUS-ovi prijavljeni od strane građana, prikupljeni na terenu i uništeni od strane Federalnih timova Civilne zaštite za uništavanje NUS-a.

Od ukupno 35 planiranih projekata u sektoru zaštite okoliša nije realizovano 13 projekata.

4.5. Vertikalna i horizontalna usklađenost i nivo integrisanosti

U skladu sa planiranim razvojnim prioritetima koji su vertikalno usklađeni sa strateškim i planskim dokumentima viših nivoa vlasti, Općina Gračanica/Grad Gračanica je u izvještajnom periodu realizirala 86 projekta u cijelosti ilidjelomično (kao najznačajnije projekte ističemo projekte vodosnabdijevanja i upravljanja vodama i sanacije klizišta, projekti izgradnje i rekonstrukcije saobraćajne infrastrukture i dr.). Pri tome iz eksternih izvora viših nivoa vlasti je „privučeno“ 1.949.255 KM sredstava.

U periodu od 2015. do 2019. godine Općina Gračanica je potpisala sljedeće memorandume:

- **Memorandum o saradnji na izgradnji kapaciteta nevladinih organizacija i odabranih općina na izradi strategija za borbu protiv korupcije na lokalnom nivou 03.04.2015. godine su u Općini Gračanica potpisali Općinski načelnik Nusret Helić i Dženana Alađuz ispred Udruženja INFOHOUSE i Mreže ACCOUNT iz Sarajeva, a potpisivanju su prisustvovali i predstavnici drugih udruženja – članica Mreže ACCOUNT. Ova aktivnost je osim u općini Gračanica sprovedena u Doboju, Tomislavgradu, Trebinju, Goraždu i Bijeljini u okviru projekta ACCOUNT II, a zajednički je kooordiniraju Udruženja CRMA i INFOHOUSE. U okviru plana aktivnosti su pripremljeni Strategija i akcijski plan za provedbu Strategije za borbu protiv korupcije u Općini Gračanica u formi nacrta, a revizija Akcijskog plana će se raditi u 2017. godini.**
- **Memorandum o razumijevanju između UNDP-a i Općine Gračanica, potписан je 30.04.2015. godine. Projekat „Jačanje uloge mjesnih zajednica (MZ) u Bosni i Hercegovini (BiH)“ (juni 2015 – juli 2019) predstavlja zajedničku inicijativu Vlade Švicarske i Vlade Švedske, a koju implementira UNDP u BiH zajedno sa različitim domaćim partnerima. Cilj projekta jeste unaprjeđenje kvaliteta života građana Bosni i Hercegovini kroz:**
  1. poboljšanje lokalnih usluga,
  2. povećanje odgovornosti vlasti i
  3. promociju socijalne inkluzije.

Projekat ima za svrhu poticati građane u procesu odlučivanja na lokalnom nivou, gdje se želi osigurati pružanje kvalitetnih usluga od strane jedinice lokalne samouprave (JLS) te provedba aktivnosti lokalnog razvoja, naglašavajući demokratsku ulogu mjesnih zajednica u BiH.

- **U okviru zajedničkog Programa Evropske Unije i Njemačke Vlade za podršku lokalnojsamoupravi i ekonomskom razvoju u Bosni i Hercegovini – EU ProLocal, Memorandum o razumijevanju su potpisali Općina Gračanica, i načelnik Nusret Helić i Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, kojeg predstavlja gospođa Karin Hoerhan. Trajanje projekta je od 01.01.2016. do 31.12.2018. godine.**
- **Memorandum o razumijevanju između Općine Gračanica i World Vision u Bosni i Hercegovini potписан je 21.12.2016. godine. World Vision je implementirao projekt „Održivi oporavak na lokalnom nivou“, u ukupnoj vrijednosti projekta je 220.000 EUR kojeg je finansirala Evropska Unija. Projekat je implementiran na području općina: Gračanica, Petrovo, Lukavac, Srebrenik i Kalesija.**

- **Memorandum o saradnji na implementacije projekta „Inkluzija za sve Inkluzivno obrazovanje za svu djecu u Bosni i Hercegovini“ potpisani je između Općine Gračanica i organizacija** (Save the Children, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona, Ministarstvo zdravstva Tuzlanskog kantona, Pedagoški zavod Tuzlanskog kantona, Općina Gradačac, Općina Banovići, Grad Tuzla, Općina Dobojski Istoč, Općina Gračanica, Općina Srebrenik, Općina Lukavac, Općina Živinice, Općina Kladanj). Planirani period implementacije Projekta je od 01.05.2018.-30.04.2021. godine.

Projekat je finansiran od strane Italijanske agencije za saradnju i razvoj (AICS). Cilj projekta je doprinijeti da djeca sa poteškoćama u razvoju razvijaju svoj potencijal i u potpunosti uživaju pravo na inkluziju u obrazovanju i u društvu, kako je definisano Strategijom za uključivanje djece s poteškoćama u razvoju u obrazovanje sa sedmogodišnjim Planom implementacije u Tuzlanskom kantonu. Općina Gračanica će pružiti podršku u radu Centara za razvoj inkluzivnih praksi (CRIP-ova) uspostavljenih u sklopu projekta putem obezbjeđivanja prevoza za korisnike CRIP-ova, podrške i facilitacije komunikacijsko/zagovaračkih aktivnosti, facilitacije upućivanja stanovnika Općina prema CRIP-ovima te jačanja saradnje sa CRIP-ovima relevantnim školama i ostalim ključnim akterima te će kontinuirano raditi na unapređenju kvaliteta inkluzivnih programa za djecu sa poteškoćama u razvoju i njihovim porodicama.

- Odlukom Općinskog načelnika broj 02-05-3692/17 od 16.11.2017. godine pokrenute su aktivnosti za **uvodenje modela za upravljanje kvalitetom CAF. CAF- Skraćenica od engleskog naziva Common Assessment Framework (Zajednički okvir za (samo) procjenjivanje).**

U saradnji sa Agencije za državnu službu, Općina Gračanica je pristupila projektu Zajedničkog okvira samoprocjene (CAF) kojim će u okviru ADA programa „Jačanje administrativnih kapaciteta zemalja Zapadnog Balkana i Republike Moldavije (2015-2017), pripremiti aktivnosti koje se odnose na sprovedbu Mape puta u oblasti uvođenja CAF-a, kao besplatnog i jednostavnog alata za upravljanje kvalitetom. Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine realizuje CAF Pilot projekat „Primjena potpunog upravljanja kvalitetom u Općini Gračanica“. Austrijski CAF Centar (*CAF- Common Assessment Framework*) KDZ – je aktivan na entitetskom nivou, te pruža podršku Agenciji za državnu službu FBiH u implementaciji ovog projekta. Za realizaciju CAF Pilot projekta u Općini Gračanica, Općinski načelnik je imenovao Tim za samoprocjenu. Ovim projektom doprinosi se unapređenju kvalitete usluga koje institucije javne uprave pružaju građanima što je u skladu sa Strategijom za reformu javne uprave u BiH.

- **Projekat općinskog okolišnog i ekonomskog upravljanja (MEG)** je dio Programa saradnje Švicarske u BiH, u domenu Lokalne uprave i općinskih usluga, a realizuje ga razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u BiH. Cilj MEG projekta je poboljšanje općinskog sistema upravljanja razvojem te usluga u sektorima okoliša i ekonomije i predstavlja jednu od najvećih i najsloženijih intervencija u oblasti lokalne samouprave u BiH. Poboljšanja će rezultirati boljim uslugama za građane na lokalnom nivou te većom odgovornošću i izgradnjom povjerenja između lokalnih vlasti, građana i privrede. Posebna pažnja će se posvetiti poboljšanju uslova života ugroženih grupa stanovništva. Period implementacije projekta (faza 1) je 2016.-2020. godina.

- **Memorandum između Udruženja poslodavaca Gračanica, Vijeća roditelja škole, Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta TK, Općina Gračanica i JU OŠ "Hasan Kikić" Gračanica.** Cilj projekta je unapređenje i razvijanje poduzetničkog duha kod učenika. Za školsku 2017/2018 godinu projekat će se provoditi kroz oblast tehnologije i informatike u privrednim subjektima/fabrikama, a implementirat će se do maja 2018. godine.

Projekat obuhvata slijedeće aktivnosti: Uključivanje nastavnika škole za mentore sekcije učeničkog poduzetništva i uključivanje učenika u sekciju na osnovu sklonosti i interesovanja učenika i roditelja, implementacija radionica učeničkog poduzetništva, supervizija radionica za učenike, završni događaj sa evaluacijom i podjelom certifikata na Sajmu dječijeg poduzetništva škole koji se održava u maju mjesecu 2018. godine.

- **Od donošenja Zakona o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine „Službene novine Federacije BiH», broj 38/16 od 18.5.2016.godine započete su aktivnosti na uspostavljanju sistema finansijskog upravljanja i kontrole (FUK) koji obuhvata sve poslovne transakcije, a posebno one koje su vezane za prihode, rashode, konkursne procedure i ugovaranja, povrate pogrešno uplaćenih iznosa, imovinu i obaveze. Finansijsko upravljanje i kontrola (FUK) se zasniva na upravljanju rizicima i uvodi se radi unapređenja finansijskog upravljanja i odlučivanja u realizaciji ciljeva organizacije. FUK obuhvata sve sve finansijske i nefinansijske procese i aktivnosti u poslovanju i provodi se u svim organizacionim jedinicama i na svim nivoima korisnika javnih sredstava.**

U pogledu horizontalne usklađenosti značajno je naglasiti projekte iz programa unaprijeđenja vodosnabdijevanja i upravljanja vodama, projekte energetske efikasnosti, sanacije klizišta i deminiranja, koji pored uticaja na sektor zaštite okoliša imaju snažan uticaj na društveni i ekonomski razvoj, projekti rekonstrukcije kanalizacione mreže, regulacije vodotokova, doprinose unapređenju i zaštiti industrijske zone od poplave koja je u prethodnom periodu nanijela značajne štete firmama u industrijskoj zoni. Projekat usaglašavanja zemljишne knjige i katastra, smanjuje rok izdavanja građevinskih dozvola građanima i privrednim subjektima.

Uspješno se nastavlja harmonizacija podataka katastra i zemljишno knjižnih podataka koja je veoma važna za investiciona ulaganja, jer potencijalni investitori ne žele investirati u zemljiste za koje nije riješeno vlasništvo. Također i bankarski sektor kreditnim linijama prati investicije samo za nekretnine za koje je riješeno vlasništvo (uspostavljanja hipoteka).

Sanacijom klizišta sanirana je putna i komunalna infrastruktura te je omogućeno povezivanje mjesnih zajednica, nesmetano snabdijevanje vodom inesmetana saobraćajna komunikacija što je preduslov za društveni razvoj, razvoj mjesnih zajednica i ekonomski razvoj.

4.6. Institucionalni kapaciteti općinske uprave i saradnja sa bitnim akterima

Općinska administracija u općini Gračanica je fleksibilna i spremna na promjene, odnosno poboljšanja. U skladu sa novim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji jedinstvenog općinskog organa Općina Gračanica u okviru organizacijske strukture egzistiraju 6 osnovnih organizacionih jedinica (**5 službi sa 13 odsjeka, Kabinet načelnika i Stručna služba Općinskog vijeća**).

Poslovi relevantni za implementaciju i praćenje strategije razvoja su podijeljeni između 11 odsjeka (Odsjek za privredu, poljoprivrodu i ruralni razvoj, Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem, Odsjek za budžet i javne nabavke, Odsjek za rezervni i računovodstvo, Odsjek za prostorno uređenje, Odsjek za stambeno komunalne poslove i zaštitu okoliša, Odsjek za upravu i društvene djelatnosti, Odsjek za boračko-invalidsku zaštitu, pitanje raseljenih i zajedničke poslove, Odsjek za civilnu zaštitu i Odsjek za zaštitu od požara i vatrogastvo, Odsjek za opće poslove, odnose sa javnošću i informacione tehnologije, Odsjek za razvojne projekte i evropske integracije), ali i 4 pomoćnika načelnika i šefa kabineta.

Novim Pravilnikom ranije Odjeljenje za poduzetništvo i lokalni razvoj je podjeljeno na 2 odsjeka: Odsjek za privredu, poljoprivrodu i ruralni razvoj i Odsjek za upravljanje lokalnim razvojem.

Dakle, nije došlo do bitnih promjena vezanih za odsjek u čijoj nadležnosti je implementacija strategije razvoja. Zadržan je nivo organizacije odjeljenje - Odsjek za upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem u okviru Službe za poduzetništvo lokalni, razvoj i finansije sa planiranim 4 zaposlenika od kojih je 3 sa VSS i 1 sa SSS (Šef Odsjeka, Viši stručni saradnik za upravljanje razvojem, Stručni saradnik za podsticanje razvoja i Viši referent za statistiku).

Uspješno upravljanje lokalnim razvojem u ovako postavljenoj vrlo složenoj organizaciji moguće je poboljšati uspostavom i primjenom kvalitetnog softvera za automatsku obradu podataka iz obrazaca T1 - obrazac za projekte, usvajanjem i primjenom Pravilnika i procedura za praćenje realizacije svih ugovora i Plana internog i eksternog komuniciranja i izvještavanja te kontinuiranom edukacijom službenika i svih učesnika o procesu planiranja, a posebno izvještavanja.

Implementacijski kapaciteti socio-ekonomskih partnera (NVO/poslovni sektor i drugi akteri) su nažalost skromni, tako da je mogućnost međusobne saradnje i privlačenja dodatnih sredstava za realizaciju strategije razvoja dobra prilikom realizacije pojedinih projekata.

Odsjek za razvojne projekte i evropske integracije je formiran sa ciljem privlačenja sredstava iz vanjskih izvora za implementaciju Strategije.

U pogledu implementacionih kapaciteta ostalih aktera (NVO, poslovnog sektora i drugih aktera koji učestvuju ili indirektno doprinose implementaciji Strategije) stanje se može opisati kao relativno dobro. Od ostalih aktera kao ključni partneri se izdvajaju Udruženje poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara, Udruženje poslodavaca, Vijeće mladih, a posebno se ističu Udruženje poljoprivrednika i Udruženje poslodavaca, čijim direktnim/indirektnim stručnim angažovanjem se doprinijelo unapređenju sektora poljoprivrede i privrede. U pogledu daljeg jačanja saradnje sa privrednim subjektima, krajem 2017. godine uspostavljeno je i počelo sa radom Lokalno ekonomsko vijeće - LEV.

5. OSVRT NA OSTVARENI KUMULATIVNI PROGRES U PRVE 4 GODINE IMPLEMENTACIJE REVIDIRANE STRATEGIJE

Strategijom lokalnog razvoja za period 2018.-2020. godine planirana je realizacija 126 projekata ukupne vrijednosti 39,6 miliona KM.

Planom za period 2016.-2019. godine predviđena je implementacija ukupno 117 projekta, ukupne vrijednosti od 44.011.103 KM, od toga za sektor ekonomskog razvoja planirano je 31 projekata ukupne vrijednosti od 5,14 miliona KM, za društveni sektor planirano je 52projekata ukupne vrijednosti od 15,31 miliona KM, a za sektor zaštite okoliša 33 projekata ukupne vrijednosti 23,56 miliona KM.

Generalno, najveći progres je ostvaren u oblasti razvoja okoliša (Strateški cilj „Čista voda zrak i tlo“), gdje su realizovani projekti ukupne vrijednosti 23.562.040 KM, a prema procentu realizacije u odnosu na plan, najviši procenat realizacije ima društveni razvoj sa 77 % realizacije, u vrijednosti od 11,86miliona KM. Zbirni pregled realizacije po sektorima (ekonomski, društveni i sektor okoliša) daje se u nastavku Izvještaja.

Tabela 21. Zbirni pregled realizacije Strategije za period 2016.-2019.godine

2016.-2019. godina	Oblast razvoja	Godina	Broj projekata		Ukupna finansijskih vrijednosti projekata		% ukupne realizacije	Struktura finansiranja realizovanih projekata (u KM)		Učešće u % realizovanih sredstava po izvorima finansiranja		
					(u KM)			Budžet	Ostali	Budžet	Ostali	
			Plan	Real.	Planirano	Reali.						
Ekonomska razvoj	Ekonomska razvoj	2016.	28	18	920.498	376.886	41%	354.686	22.500	94%	6%	
		2017.	28	18	1.040.824	671.416	65%	428.651	242.765	64%	36%	
		2018.	36	22	1.657.715	933.417	56%	437.703	487.714	47%	52%	
		2019.	32	18	1.520.137	693.920	46%	143.426	550.494	21%	79%	
		2016.-2019.	/	/	5.139.174	2.675.639	52%	1.364.466	1.304.473	51%	49%	
Društveni razvoj	Društveni razvoj	2016.	52	43	2.957.505	2.805.582	95%	2.472.129	333.453	88%	12%	
		2017.	52	41	3.083.055	2.891.940	94%	1.484.248	1.407.692	51%	49%	
		2018.	61	41	5.081.849	2.681.004	53%	1.801.964	879.040	67%	33%	
		2019.	45	46	4.187.480	3.478.499	83%	1.159.308	2.319.191	33%	67%	
		2016.-2019.	/	/	15.309.889	11.857.025	77%	6.917.649	4.939.376	58%	42%	
Ekološki razvoj	Ekološki razvoj	2016.	28	20	6.967.307	5.750.268	83%	662.671	5.087.597	12%	88%	
		2017.	34	19	6.298.659	4.131.592	66%	576.725	3.554.867	14%	86%	
		2018.	38	20	5.135.949	1.163.390	23%	287.351	876.039	25%	75%	
		2019.	35	22	5.160.125	3.805.518	74	2.720.755	1.084.763	71%	29%	
		2016.-2019.	/	/	23.562.040	14.850.768	63%	2.722.282	9.728.103	18%	66%	
Ukupno	Ukupno	2016.	108	81	10.845.310	8.932.736	82%	3.489.486	5.443.550	39%	61%	
		2017.	114	78	10.422.538	7.694.948	74%	2.489.624	5.205.324	32%	68%	
		2018.	135	83	11.875.513	4.777.811	40%	2.527.018	2.242.793	53%	47%	
		2019.	112	86	10.867.742	7.977.937	73%	4.023.489	3.954.448	50%	50%	
		2016.-2019.	/	/	44.011.103	29.383.432	67%	12.529.617	16.846.115	43%	57%	

Tabela 22. Zbirni pregled realizacije Strategijelokalnog razvoja (sektor ekonomskog razvoja) za period 2016.-2019.godine

Strateški i sektorski cilj, sektor	Period	Broj projekata		Ukupni orient. izdaci (do završetka projekta)	Finansiranje (u KM)									
		Plan	Realizacija		Ukupno			Izvori finansiranja						
								Budžet JLS			Ostali izvori			
		Plan	Realizacija		Plan	Realizacija	% realizacije	Plan	Realizacija	% realizacije	Plan	Realizacija	% realizacije	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
SC 1. Privučene investicije, povećana zaposlenost														
SEC 1.1. Stvoreno povoljno poslovno okruženje u općini Gračanica	2016	10	10	1.510.000	251.000	246.633	98%	201.000	238.133	118%	50.000	8.500	17%	
	2017	9	9		324.000	243.024	75%	271.500	240.724	89%	52.500	2.300	4%	
	2018	14	11		762.211	535.304	70%	375.877	265.549	71%	386.333	269.755	70%	
	2019	11	9		577.833	313.781	54%	241.500	278.879	115%	336.333	34.902	10%	
	2016-2019				1.915.044	1.338.742	70%	1.089.877	1.023.285	94%	825.166	315.457	38%	
SEC 1.2. Omogućen razvoj poljoprivrede i ruralnih područja	2016	8	3	1.829.172	460.172	32.106	7%	222.172	24.106	11%	238.000	8.000	3%	
	2017	8	3		464.172	295.877	64%	226.172	102.412	45%	238.000	193.465	81%	
	2018	10	5		628.978	268.866	43%	152.000	91.233	60%	476.978	177.633	37%	
	2019	11	4		794.978	306.438	39%	268.000	202.414	76%	526.978	104.024	20%	
	2016-2019				2.348.300	903.287	38%	868.344	420.165	48%	1.479.956	483.122	33%	
SEC 1.3. Razvijeni i promovisani turizam i kulturno-historijsko nasljeđe	2016	10	5	915.326	209.326	98.147	47%	116.000	92.147	79%	93.326	6.000	6%	
	2017	11	6		252.652	132.515	52%	159.326	85.515	54%	93.326	47.000	50%	
	2018	12	6		266.526	121.247	45%	163.200	80.921	50%	103.326	40.326	39%	
	2019	10	5		147.326	73.701	50%	87.000	69.201	80%	60.326	4.500	7%	
	2016-2019				875.830	425.610	49%	525.526	327.784	62%	350.304	97.826	28%	
UKUPNO EKONOMSKI RAZVOJ	2016	28	18	4.254.498	920.498	376.886	41%	539.172	354.386	66%	381.326	22.500	6%	
	2017	28	18		1.040.824	671.416	65%	656.998	428.651	65%	383.826	242.765	63%	
	2018	36	22		1.657.715	925.417	56%	691.077	437.703	63%	966.637	487.714	50%	
	2019	32	18		1.520.137	693.920	46%	596.500	550.494	92%	923.637	143.426	16%	
	2016-2019				5.139.174	2.667.639	52%	2.483.747	1.771.234	71%	2.655.426	896.405	34%	

Tabela 23. Zbirni pregled realizacije Strategijelokalnog razvoja (sektor društvenog razvoja) za period 2016.-2019.Godine

Strateški i sektorski cilj, sektor	Period	Broj projekata		Ukupni orijent. izdaci (do završetka projekta)	Finansiranje (u KM)									
		Plan	Realizacija		Ukupno			Izvori finansiranja						
					Plan	Realizacija	% realizacije	Plan	Realizacija	% realizacije	Plan	Realizacija	% realizacije	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
SC 2. Bolja uprava i uređen društveni sektor														
SEC 2.1. Unaprijeđen sektor socijalne i zdravstvene zaštite	2016	15	12	1.999.000	619.400	304.622	49%	225.650	207.522	92%	393.750	97.100	25%	
	2017	14	12		655.750	996.467	152%	262.000	194.748	74%	393.750	801.719	204%	
	2018	16	13		466.400	234.575	50%	286.125	199.300	70%	180.275	35.275	20%	
	2019	11	14		450.980	340.473	75%	339.000	219.511	65%	111.980	120.962	108%	
	2016-2019				2.192.530	1.876.137	86%	1.112.775	821.081	74%	1.079.755	1.055.056	98%	
SEC 2.2. Poboljšani uslovi za rad i povećana obuhvatnost djece u obrazovnim ustanovama	2016	4	4	250.000	50.000	52.153	104%	50.000	52.153	104%	0	0	/	
	2017	4	4		72.000	52.507	73%	72.000	52.507	73%	0	0	/	
	2018	6	6		60.000	47.460	79%	60.000	47.460	79%	0	0	/	
	2019	6	5		78.000	69.310	89%	78.000	69.310	89%	0	0	/	
	2016-2019				260.000	152.120	59%	182	152	84%	0	0	/	
SEC 2.3. Unaprijeđen sportsko-kulturni život u Općini	2016	12	10	1.540.000	502.000	358.282	71%	502.000	358.282	71%	0	0	/	
	2017	13	8		420.000	173.549	41%	420.000	173.549	41%	0	0	/	
	2018	14	4		1.175.449	156.696	13%	368.449	156.696	43%	807.000	0	0%	
	2019	8	9		996.000	506.926	51%	189.000	334.164	177%	807.000	172.762	21%	
	2016-2019				3.093.449	1.195.453	39%	1.479.449	1.022.691	69%	1.614.000	172.762	11%	
SEC 2.4. Unaprijeđen rad lokalne uprave	2016	8	5	1.838.610	551.305	342.621	62%	349.305	3.050.835	873%	202.000	36.786	18%	
	2017	9	7		541.305	414.284	77%	349.305	146.094	42%	202.000	268.190	133%	
	2018	10	7		500.000	252.015	50%	316.000	202.446	64%	184.000	49.569	27%	
	2019	8	7		295.000	182.742	62%	123.000	179.242	146%	172.000	3.500	2%	
	2016-2019				1.887.610	1.191.662	63%	1.137.610	3.578.617	315%	760.000	358.045	47%	
SEC 2.5. Unaprijeđena sigurnost građana u saobraćaju	2016	13	12	3.833.300	1.234.800	1.747.904	142%	1.189.800	1.548.337	130%	45.000	199.567	443%	
	2017	12	10		1.394.000	1.255.133	90%	1.349.000	917.350	68%	45.000	337.783	751%	
	2018	15	11		2.880.000	1.990.258	69%	1.194.000	1.196.062	100%	1.686.000	794.196	47%	
	2019	12	11		2.367.500	2.379.048	100%	1.017.500	1.516.964	149%	1.350.000	862.084	64%	
	2016-2019				7.876.300	7.372.343	94%	4.750.300	5.178.713	109%	3.126.000	2.193.630	70%	
UKUPNO DRUŠTVENI SEKTOR	2016	52	43	9.460.910	2.957.505	2.805.582	95%	2.316.755	5.217.129	225%	640.750	333.453	52%	
	2017	52	41		3.083.055	2.891.940	94%	2.452.305	1.484.248	61%	640.750	1.407.692	220%	
	2018	61	41		5.081.849	2.681.004	53%	2.224.574	1.801.964	81%	2.857.275	879.040	31%	
	2019	45	46		4.187.480	3.478.499	83%	1.746.500	2.319.191	133%	2.440.980	1.159.308	47%	
	2016-2019				15.309.889	11.857.025	77%	8.740.134	10.822.532	124%	6.579.755	3.779.493	57%	

Tabela 24. Zbirni pregled realizacije Strategijelokalnog razvoja (sektor okolišnog razvoja) za period 2016.-2019.Godine

Strateški i sektorski cilj, sektor	Period	Broj projekata		Ukupni orient. izdaci (do završetka projekta)	Finansiranje (u KM)									
		Plan	Realizacija		Ukupno			Izvori finansiranja						
					Plan	Realizacija	% realizacije	Plan	Realizacija	% realizacije	Plan	Realizacija	% realizacije	
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
SC 3. Čista voda, zrak i tlo														
SEC 3.1. Unaprijeđen sistem upravljanja otpadom	2016	5	3	3.385.000	988.000	361.755	37%	0	0	/	988.000	361.755	37%	
	2017	6	3		1.108.000	1.091.006	98%	120.000	1.848	2%	988.000	1.089.158	110%	
	2018	6	2		580.000	110.605	19%	30.000	0	0%	550.000	110.605	20%	
	2019	5	1		448.500	88.174	20%	10.000	50.000	500%	438.500	38.174	9%	
	2016-2019				3.124.500	1.651.540	53%	160.000	51.848	32%	2.964.500	1.599.692	62%	
SEC 3.2. Unaprijeđeno vodosnabdijevanje i upravljanje vodama na	2016	8	7	12.746.515	3.479.024	3.364.121	97%	385.000	301.617	78%	3.094.024	3.062.504	99%	
	2017	13	7		3.692.024	1.280.222	35%	1.448.000	262.731	18%	2.244.024	1.017.491	45%	
	2018	17	9		2.904.099	695.738	24%	331.000	157.548	48%	2.573.099	538.190	21%	
	2019	17	8		3.657.825	1.453.174	40%	1.056.688	487.958	46%	2.601.137	965.217	37%	
	2016-2019				13.732.972	6.793.255	49%	3.220.688	1.209.854	38%	10.512.284	5.583.402	2	
SEC 3.3. Poboljšati kvalitet zraka realizacijom mjera energetske efikasnosti	2016	8	5	3.863.500	713.890	328.032	46%	5.000	25.126	503%	708.890	302.906	43%	
	2017	7	2		773.890	98.187	13%	130.000	7.300	6%	643.890	90.887	14%	
	2018	6	2		600.000	12.813	2%	20.000	0	0%	580.000	12.813	2%	
	2019	4	3		580.000	932.293	161%	0	115.128		580.000	817.165	141%	
	2016-2019				2.667.780	1.371.325	51%	155.000	147.554	95%	2.512.780	1.223.771	2	
SEC 3.4. Unaprijeđen sveobuhvatan sistem zaštite i snašavanja	2016	7	5	5.889.154	1.798.393	1.696.360	94%	163.144	335.928	206%	1.635.249	1.360.432	83%	
	2017	8	7		724.745	1.662.177	229%	268.000	304.846	114%	456.745	1.357.331	297%	
	2018	9	7		1.051.850	344.234	33%	277.000	129.803	47%	774.850	214.431	28%	
	2019	9	10		438.600	1.331.877	304%	194.750	431.678	222%	243.850	900.199	369%	
	2016-2019				4.013.588	5.034.648	125%	902.894	1.202.255	133%	3.110.694	3.832.393	123%	
UKUPNO SEKTOR ZAŠTITE OKOLIŠA	2016	28	20	25.884.169	6.979.307	5.750.268	82%	553.144	662.671	120%	6.426.163	5.087.597	79%	
	2017	34	19		6.298.659	4.131.592	66%	1.966.000	576.725	29%	4.332.659	3.554.867	82%	
	2018	38	20		5.135.949	1.163.390	23%	658.000	287.351	44%	4.477.949	876.039	20%	
	2019	35	22		5.124.925	3.805.518	74%	1.261.438	1.084.763	86%	3.863.487	2.720.755	70%	
	2016-2019				23.538.840	14.850.768	63%	4.438.582	2.611.510	59%	19.100.258	12.239.258	64%	

6. KLJUČNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

Na području Općine Gračanica, prema podacima za 2019. godinu živi 45.033 stanovnika (prema podacima Federalnog zavoda za statistiku), od čega je 10.965 zaposlenih, na evidenciji Biroa 7.101 nezaposlenih, 6.024 učenika osnovnih i srednjih škola, 5.991 penzionera. Prosječna neto plata je 631,00 KM i prosječna penzija 382,09 KM. Upoređujući grad u pogledu ključnih makro indikatora sa prosjekom u FBiH i Tuzlanskom kantonu kretanje makroekonomskih pokazatelja za 2019. godinu u poređenju sa 2018. godinom su slijedeća:

- Stepen zaposlenosti radno aktivnog stanovništva (dobi od 15 do 65 godina) je povećan sa 34,40 % na 35,50 %, i viši je od stepena zaposlenosti u FBiH (34,80 %), i stepena zaposlenosti TK (32,30 %).
- Stepen nezaposlenosti je smanjen sa 41,35 % na 39,30 % i viši je od stepena nezaposlenosti u FBiH (37,10 %), a niži od stepena nezaposlenosti u TK (43,20 %).
- Prosječna plaća je povećana za 2,6 % sa 615,00 KM na 631,00 KM, niža je od prosjeka FBiH za 32,01 % koji iznosi 928,00 KM i za 23,43 % od prosjeka TK koji iznosi 824,00 KM.
- Prosječna penzija je neznatno povećana sa 364,07 KM na 382,09 KM, niža je za 13,89 % od prosjeka TK (koji iznosi 443,75 KM), a 8,25 % od prosjeka FBiH (koji iznosi 416,45 KM). Broj zaposlenih na jednog penzionera povećan je sa 1,6 na 1,8.
- Broj preduzeća na 1.000 stanovnika povećan je sa 60,0 na 60,3 i niži je od prosjeka FBiH (65,70 preduzeća/1.000 stanovnika) i prosjeka TK (62,20 preduzeća na 1.000 stanovnika).
- Porezni prihodi od 135,00 KM po stanovniku su niži za 27,42 % od prosjeka FBiH (186 KM/stanovnik), a za 5,59 % od prosjeka TK (143,00 KM). U odnosu na 2015. godinu kada su iznosili 49,00 KM/pc povećani su za 175 % na 135,00 KM/pc.
- Stepen pokrivenosti uvoza izvozom od 106,70 % je iznad stepena pokrivenosti uvoza izvozom u FBiH (55,04 %) i TK (83,64 %).
- U 2019. godini za 4,23 % povećan je trend poslovne aktivnosti na stranom tržištu (u apsolutnom iznosu sa 421,02 miliona KM povećan je na 438,84 miliona KM),
- Sa ostvarenim uvozom od 212,01 miliona KM i izvozom od 226,53 miliona KM ostvaren je pozitivan saldo od 14,22 miliona KM i pokrivenost uvoza izvozom od 106,70 %, što je drugi puta nakon 10 poslovnih godina. Procenat pokrivenosti uvoza izvozom u prethodnih 10 godina kretao se od 70,80 % do 92,20 %.
- U 2019. godini u odnosu na 2018. godinu: u 20 osnovnih škola, smanjen je broj odjeljenja sa 212 na 210, povećan je broj učenika sa 4.291 na 4366, i broj učenika na 1.000 stanovnika sa 95 na 97. U dvije srednje škole povećan je broj odjeljenja sa 71 na 74, broj učenika sa 1.682 na 1.658, a broj nastavnika je smanjen sa 161 na 160, broj učenika na 1.000 stanovnika nije se promjenio i zadržan je na 37;
- **Prema podacima FZZS** ukupan broj registrovanih poslovnih subjekata povećan je sa 2.707 na 2.714 (Pravnih lica sa 843 na 844, poslovnih jedinica u sastavu pravnih lica sa 609 na 639, fizičkih lica-obrtnika sa 1.255 na 1.235). Broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika povećan je sa 60 na 60,3.

Više infomacija o dinamici makro i dopunskih indikatora u periodu 2014.-2019. godine nalazi se u tabelama Makroindikatori razvoja i Dopunski indikatori razvoja, koji se nalaze u nastavku Izvještaja.

Investicije u proizvodno-poslovne objekte

U periodu od 2011. do 2019. godine zabilježen je pozitivan trend rasta investicija.

U navedenom periodu 91 kompanija je investirala u proizvodno poslovne objekata ukupne površine od 157.263 m², prosječno godišnje 16.547 m² korisne površine što se vidi iz slijedećeg pregleda:

Tabela 25. Pregled investicija u periodu 2011-2019.godine

Period	Broj investicija	Ukupna površina investicija u u m ²
2011-2013	16	24.890
2014	8	17.880
2015	7	19.085
2016	22	36.014
2017	23	46.355
2018-2019	15	13.039
Svega 2011-2019	91	157.263

U strukturi investicija najveći broj proizvodno-poslovnih objekata pokrenuto je u MZ Gračanica u poslovnoj zoni, zatim slijedi MZ Stjepan Polje, MZ Donja Lohinja i dr. MZ, što se vidi iz slijedeće tabele:

Tabela 26. Pregled investicija u proizvodno poslovne objekte u m² po mjesnim zajednicama u periodu 2011.-2019.godine

Naziv MZ	Površina investicija u proizv.-poslovne objekte u m ² u periodu 2011.-2019.godine							God. prosjek investicija u m ² korisne površine
	2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018-2019	SVEGA	
Gračanica	24890	13.080	15.585	23.533	33.251	6.347	116.686	11.475
Stjepan Polje	0	4.800	2.150	4.415	2.589	4.378	18.332	2.292
Donja Lohinja	0	0	750	4.170	8.463	1.972	15.355	1.919
Donja Orahovica	0	0	600	591	0	0	1.191	149
Doborovci	0	0	0	142	0	0	142	18
Soko	0	0	0	1.511	1.603	0	3.114	389
Babići	0	0	0	1.292	0	0	1.292	162
Pribava	0	0	0	360	449	342	1.151	144
SVEGA	24.890	17.880	19.085	36.014	46.355	13.039	157.263	16.547

Tabela 27. Pregled broja investicija u proizvodno poslovne objekte po mjesnim zajednicama u periodu 2011.-2019. godina

Naziv MZ	Broj investicija u proizvodno-poslovne objekte po godinama u periodu 2011. - 2019.godine						
	2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018-2019	Svega
Gračanica	16	6	4	12	15	10	63
Stjepan Polje	0	2	1	2	3	2	10
Donja Lohinja	0	0	1	2	3	2	8
Donja Orahovica	0	0	1	2	0	0	3
Doborovci	0	0	0	1	0	0	1
Soko	0	0	0	1	1	0	2
Babići	0	0	0	1	0	0	1
Pribava	0	0	0	1	1	1	3
SVEGA	16	8	7	22	23	15	91

Tabela 28. Pregled poslovnih objekata za koja su izdata odobrenja za građenje u periodu 2018-2019.godine po investitorima

INVESTITOR	OBJEKAT	LOKACIJA	Korisna površina
„BEMA BA“ d.o.o. Gračanica	dogradnja poslovog objekta	Donja Lohinja – Pribava	1.504 m ²
„DŽAMBO GROUP“ d.o.o. Gračanica.	Poslovni SKLADIŠTE	Donja Lohinja	468 m ²
„HASULJA“ d.o.o. Soko	Poslovni	Gračanica	1.350 m ²
Avdić Suda – HOTEL “SAX”	Dogradnja, nadgradnja Poslovni	Gračanica	438 m ²
Humić Enisa	dogradnja, rekonstrukcija i promjena namjene - apartmani	Gračanica	624 m ²
„SLT ENTERPRISE“ d.o.o. Gračanica	Poslovni	Gračanica	626 m ²
„SUMAN“ d.o.o. Gračanica	Poslovni-dogradnja objekta	Gračanica	303 m ²
„TRGOVIR“ d.o.o..	dogradnja poslovno-proizvodnog objekta	Stjepan Polje	1.653 m ²
„TRGOVIR“ d.o.o.	poslovno-proizvodnog objekta	Stjepan Polje	2.725 m ²
"VARIPLAST" d.o.o.	poslovno - proizvodni	Gračanica	419 m ²
„WIRAC.NET“ d.o.o.	dogradnja, nadogradnja, rekonstrukcija krova i promjena namjene tavanskog prostora	Gračanica	538 m ²
„ZEKA-COMERC“ d.o.o.	dogradnja izgrađenog poslovog objekta – tržnog centra u Gračanici	Gračanica	1.060 m ²
Kljuvić Mirsadu	dogradnja poslovog objekta	Gračanica	673
Korić Asimu	poslovni objekta	Gračanica	315 m ²
Mehurić Nezir	Poslovni-dogradnja objekta	Pribava.	342 m ²
UKUPNO NOVIH KVADRATA POSLOVNIH OBJEKTA			13.039 m²

U prethodnom periodu od 2011. do 2014. godine 24 kompanije investirale su u 24 proizvodno – poslovna objekta ukupne površine od 42.770 m². Od toga u MZ Gračanica (Poslovna zona) 22 objekata, u MZ Stjepan Polje 2 objekta.

U odnosu na prethodni period, u 2015., 2016. i 2017. godini i pored elementarnih nepogoda nastavljen je trend porasta investicija u proizvodno-poslovne objekte (u 2015. godini 7 investicija, ukupne površine 19.085 m² ; u 2016. godini 22 su investicije ukupne površine od 36.014 m², u 2017. godini 23 investicije ukupne korisne površine 46.355 m² , a u 2018.godini 15 investicija ukupne korisne površine 13.039 m²).

Na osnovu dostavljenih finansijskih izvještaja i obrađenih podataka za 434 kompanije u 2016. godini 179 kompanija je investiralo ukupno 33.731.614,00 KM. Od navedene vrijednosti investicija, 46,96 % su investicije u sedam proizvodno-poslovnih objekata investiranih od strane sljedećih kompanija: RPC Superfos Balkan 4,1 milion, Zekakomerc 1,12 miliona, Trgovir 1,88 miliona, Roading 1,95 miliona, Plamingo 3,61 milion, Edo slad 1,8 miliona, Plastoflex 1,04 miliona. Dvadeset je investicija pojedinačne vrijednosti od 300.000,00-700.000,00 KM. Podaci o investicijama za 2017.godinu nisu obrađeni od strane LRC do momenta pripreme izvještaja.

U 2017. godini izdata su odobrenja za građenje za 23 proizvodno-poslovna objekta ukupne površine od 46.355 m², što je za 27,78 % ili 10.331 m², više u odnosu na 2016. godinu. U stambenoj izgradnji-objekti kolektivnog stanovanja izdata je jedna građevinska dozvola za izgradnju ukupno 23 stambene jedinice (ukupne korisne površine od 1.434 m²). U toku

2017.godine JP "ELEKROPRIJENOS BIH A.D." BANJALUKA je izvršilo djelimičnu rekonstrukciju glavne trafo stanice za Gračanicu, u cilju kontinuiranog snabdijevanja Općine električnom energijom u slučaju pojave velikih voda. Također je JP "ELEKTROPRIVREDA BIH" izdato odobrenje za izgradnju elektroenergetskog objekta – podzemnih kablova za napajanje Radne zone I i II Gračanica u dužini od 3,0 km, a čime je obezbijeđena potrebna infrastruktura za sigurno napajanje poslovnih subjekata električnom energijom.

Iako veći broj indikatora ukazuje na pozitivna kretanja u sva tri sektora, implementacija Strategije još uvijek je usmjerena na stvaranje „prepostavki“ ili okruženja za kasniju realizaciju povezanih strateških projekata koji bi u kasnijim godinama trebali dovesti do pozitivnih kretanja ili eventualno ostvarenja sektorskih i makro ishoda (takvi projekti su WATSAN, BFC, Projekti energetske efikasnosti, projekti podrške privredi i NVO i dr.).

U Anekksima Izvještaja je dat tabelaran prikaz makropokazatelja za polaznu i izvještajnu godinu za koju su podaci dostupni. Popunjene su kolone za koje se moglo doći do podataka:

* Dopunski indikatori razvoja su funkciji praćenja ostvarenja strateških ciljeva/fokusa.

** Za one makro indikatore za koje nisu dostupni podaci za izvještajnu godinu uključuju se podaci za zadnju dostupnu godinu, a u tom slučaju se trebaju naglasiti umetanjem oznake „(+)“ u koloni „indikator“, npr. „broj (+)“.

7. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Ukupna finansijska realizacija strategije ostvarena je sa 73,41 %, što ukazuje na realno planiranje, posebno budžetskih izvora sredstava koji su ostvarenici sa 108,65 %, dok su eksterni izvori sredstava ostavareni sa 55,66 %.

Realizacija strategije u 2019. godini posmatrana kroz realizaciju broja projekata je visoka, što pokazuje % od 76,8 % ostvarenja broja realiziranih projekata, potpuno ili djelimičnu odnosu na ukupan broj planiranih projekata u izvještajnom periodu.

Ako posmatramo ostvarenje sektorskih ciljeva (planiranih 12), očigledno je da je u 2019. godini u potpunosti ostvaren 1 cilj: SEC 3.4. – Unaprijeđen sveobuhvatan sistem zaštite i spašavanja (125 %) te da su 2 cilja ostvarenasa visokim procentom izvršenjai na dobrom su putu da budu ostvareni u narednom periodu, to su: SEC 2.1. Unaprijeđen sektor socijalne i zdravstvene zaštite (86 %) i SEC 2.5. Unaprijeđena sigurnost građana u saobraćaju (94 %).

U 2019. godini nisu značajno unaprijeđeni institucionalni kapaciteti za učinkovitije upravljanje razvojem. Ovo se prije svega odnosi na stanje jedinice za upravljanje razvojem (Odjeljenje za lokalni razvoj gdje nije došlo do bitnih promjena vezanih za odsjek u čijoj nadležnosti je implementacija strategije razvoja. Zadržan je nivo organizacije Odsjeka za upravljanje lokalnim razvojem u okviru Službe za poduzetništvo lokalni, razvoj i finansije sa 4 zaposlenika sa VSS (Šef Odsjeka, Viši stručni saradnik za upravljanje razvojem, Stručni saradnik za podsticanje razvoja i Viši referent za statistiku). U proceduri je dopuna novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji jedinstvenog općinskog organa uprave prema prijedlogu dostavljenog u okviru GIZ projekta.

Uspješno upravljanje lokalnim razvojem u ovako postavljenoj vrlo složenoj organizaciji moguće je poboljšati uspostavom i primjenom kvalitetnog softvera za automatsku obradu podataka iz obrazaca T1-obrazac za projekte, usvajanjem i primjenom Pravilnik i procedura za praćenje realizacije svih ugovora i Plana internog i eksternog komuniciranja i izvještavanja te kontinuiranom edukacijom službenika i svih učesnika o procesu planiranja, a posebno izvještavanja.

Što se tiče ostalih radnih mjesta u čijem domenu su poslovi upravljanja lokalnim razvojem, stanje je relativno dobro. Generalno, upoređujući sadašnje stanje sa „preporučenim“ stanjem/funkcijama sistemskog upravljanja razvojnim aktivnostima može se zaključiti da je potrebno nastaviti kontinuiranu edukaciju zaposlenih vezanih za upravljanje lokalnim razvojem, uspostaviti procedure komunikacije te monitoringa i evaluacije projekata, a sve u cilju efikasnog planiranja, monitoringa, praćenja i izvještavanja o implementaciji Strategije razvoja.

U domenu zapažanja o ostvarenom kvalitetu sistemskog upravljanja razvojem bitno je naglasiti:

- Plan implementacije za period 2019.-2021. godinu je pripremljen u skladu sa kalendарom aktivnosti (te je korišten kao jedan od osnovnih ulaznih dokumenata tokom izrade općinskog/opštinskog budžeta i ostalih programskih dokumenata);
- u pogledu izgradnje mehanizama saradnje sa privatnim sektorom je postignut značajan napredak. **Doneseno je rješenje o imenovanju LEV-a (Lokalnog ekonomskog vijeća), održana je konstituirajuća sjednica i prva radna sjednica krajem decembra**

2017.godine.S tim u vezi u domenu jačanja javno-privatnog dijaloga je ostvareno aktivno uključivanje privatnog sektora preko LEV-a.

U narednom planskom ciklusu posebnu pažnju je potrebno posvestiti slijedećim aktivnostima:

- Podršci u vezi teritorijalnog pristupa ekonomskom razvoju na lokalnom nivou:
  - Konsolidaciji i unapređenju rada jedinice za ekonomski razvoj u Općini (Odsjek za ekonomski razvoj);
  - Nastaviti unapređenje radne platforme za javno-privatni dijalog u Općini (LEV);
  - Razvijati mjere i inicijative koje se tiču Akta o malim poduzećima EU (EU SBA), u okviru EU ProLocal;
  - Unaprijeđivati međuopćinsku saradnju, sa fokusom na ekonomski razvoj;
  - Stalno unapređivati trogodišnji godišnje planiranje, praćenje i izvještavanje, ali i njihovu vezu sa dugoročnim planiranjem (razvojne i sektorske strategije) na nivou JLS u skladu s Uredbom o planiranju i izvještavanju FBiH koja je objavljena u „SL. Novinama FBiH br. 89/14 i 107/14.
- Ostale aktivnosti:
  - Realnijem finansijskom planiranju budžeta i/ili eksternih izvora finansiranja;
  - Kvalitetnijoj pripremi projektnih prijedloga za apliciranje na dostupne eksterne izvore finansiranja;
  - Koordinaciji procesa pripreme općinskog budžeta i narednog plana implementacije 1+2;
  - Unaprijeđenju uspostavljenog sistema kontinuiranog praćenja implementacije Strategije, uključujući namjenske baze podataka i pomoćne alate;
  - Jačanju saradnje sa poslovnim sektorom tokom ciklusa planiranja kao i zajedničkih Javno-privatnih partnerstava ili projekata međuopćinske saradnje;
  - Formalnoj sistematizaciji/popunjavanju radnih mesta u odsjeku za upravljanje lokalnim razvojem sa stručnim osobama;
  - Jačanju kapaciteta odsjeka i službi za eksternu komunikaciju sa eksternim razvojnim akterima, višim nivoima vlasti i donatorima i slično.
- Kontinuirano realizovati obaveze po dokumentu SECAP, koji je usvojen Odlukom Općinskog vijeća Gračanica 29.03.2019. godine pod brojem 01-23-01212-2019. Obaveza koji su potpisnici Sporazuma gradonačelnika je da svake dvije godine nakon usvajanja SECAP-a, pripremi i dostavi Europskoj komisiji, Izvještaj o postignutim rezultatima Akcionog plana. Izvještaj mora sadržavati detaljan opis provedenih mjera, aktivnosti i listu postignutih rezultata, sa kontrolnim inventarom emisija CO₂ za izvještajni period. Akcioni plan precizirao je referentni inventar emisija CO₂ za baznu 2016. godinu, a uporedba referentnog i kontrolnog inventara emisije CO₂, pokazat će stvarno smanjenje emisije CO₂, a time i uspješnost provedbe Akcionog plana.
Postupak praćenja i kontrole provedbe Akcionog plana za sada je baziran na Preporukama Europske komisije. Joint Research Centar Europske komisije priprema službeni priručnik za ovu oblast i nakon donošenja ovog dokumenta, metodologija praćenja i kontrole provedbe Akcionog plana prilagodit će se već definisanim procedurama za izvještavanje.

Europska komisija daje preporuke o načinu praćenja, kontrole i izvještavanja uz izradu kontrolnog inventara CO₂.

Ove informacije se osiguraju svake godine ili svake druge godine. Ukoliko izrada kontrolnog inventara CO₂ nije objektivno moguća u ovim vremenskim intervalima, onda je prepopruka da se naizmjenično svake dvije godine izrađuje:

- Izvještaj o stanju bez inventara emisija CO₂ i
- Implementacijski izvještaj sa inventarom CO₂.

Pored obaveze izvještavanja o rezultatima provedbe SECAP-a, prema Europskoj komisiji, predlaže se i interni monitoring u vidu redovnog godišnjeg izvještavanje Općine Gračanica. Pri tome, pripremati će se forma izvještaja o stanju bez inventara emisija CO₂, a prema prethodno navedenom sadržaju.

Praćenje, kontrola i izvještavanje o postignutim rezultatima Akcionog plana zahtjeva:

1. Uspostavljanje organizacione strukture, nadzornih i radnih tijela za provedbu Akcionog plana
2. Uspostavu informacionog sistema za praćenje potrošnje energije na području općine
3. Izradu jedinstvenog registra objekata i potrošača
4. Formiranje informativno - edukacijskog centra

Radna grupa će pratiti provedbu Akcionog plana, formirati bazu podataka i kontinuirano pratiti potrošnju energije za sektore zgradarstva, saobraćaja i javne rasvjete, ali i ostalih sekora koji imaju značajan udio u potrošnji energije. Pored navedenog zadatak radne grupe ogleda se i u:

- vremenskoj i finansijskoj kontroli provedbe predloženih mjera,
- izradi kontrolnog inventara emisija CO₂,
- praćenju projekata baziranih na obnovljivim izvorima energije,
- saradnja sa Javnim preduzećima i entiteskim organima pri prikupljanju podataka,
- saradnja sa građanima, informaciono – ekukacijskim centrom i nevladinim organizacijama pri provođenju edukacija,
- drugi zadaci koji se tiču provedbe Akcionog plana.

ANEKSI

- MAKRO INDIKATORI RAZVOJA
- IZVJEŠTAJ O IMPLEMENTACIJI PROJEKATA INDIKATIVNOG FINANSIJSKOG OKVIRA STRATEGIJE LOKALNOG RAZVOJA ZA 2017. GODINU

MAKRO INDIKATORI RAZVOJA			Naziv JLS: Grad Gračanica							
			Površina km ² :219,5							
R. B.	Naziv osnovnog indikatora razvoja	Jedinica mjere	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Uporedni podaci 2019 za TK	
1	INDEKS RAZVIJENOSTI (FBIH)	indeks	118,2	118,5	108,5	108	0,95	0,94	0,81	
	Rang		14	16	20	20	26	24	6	
2	Stanovništvo[1]	Broj	52.607	52.701	45.229	45.260	45.128	45.033	438.811	
	Zaposleni stanovnici	Broj	8.428	9.106	9.132	9.460	10.738	10.965	99.067	
	Stepen zaposlenosti (ukupnog stanovništva)	%	16,00%	17,30%	20,70%	20,90%	23,70%	24,34%	21,92%	
3	Stepen zaposlenosti (radno aktivnog stanovništva)	%	22,30%	24,70%	29,56%	30,00%	34,48%	35,50%	32,30%	
	Nezaposleni stanovnici (godišnji prosjek)	Broj	9.651	9.345	8.675	8.254	7.570	7.101	75.462	
	Stepen nezaposlenosti u odnosu na radno aktivno stanovništvo	%	53,40%	50,60%	48,10%	46,60%	41,35	39,3	43,20%	
	Investicije na teritoriji JLS na osnovu izdatih odobrenja za gradnju[2]	Površina u m ²	17.880	19.085	36.014	46.355		13.039		
5		Broj investicija	8	7	22	23		15		
	Broj preduzeća (pravna lica, podružnice u sastavu pravnih lica, fizička lica - obrtnici) ⁸	Broj registrovanih poslovnih subjekata	2.436	2.528	2.608	2.047	2.707	2.714	27.308	
6	Broj preduzeća/1.000 stanovnika	Omjer	46,31	47,97	57,7	45,2	60	60,3	62,2	
7	Prosječna penzija	Iznos u KM	334	336	338	340	364,07	382,09	517,88	
8	Broj penzionera (ukupan)	Broj	5.493	5.655	5.758	5.804	5.833	5.991	71.935	
9	Broj zaposlenih/na 1 penzionera	Broj	1,6	1,61	1,58	1,6	1,8	1,8	1,4	
10	Broj učenika osnovnih škola	Broj	4.482	4.483	4.588	4.101	4.291	4.366	36.588	
11	Broj učenika srednjih škola	Broj	2.048	1.788	1.702	1.700	1.682	1.658	15.078	
	Broj učenika osnovnih i srednjih škola	Broj	6.530	6.271	6.290	5.801	5.973	6.024	51.636	
12	Broj učenika osnovnih i srednjih škola na hiljadu stanovnika	Broj učenika/ 1.000 stanovnika	124	119	139	128	132	133,78	117,67	
13	Broj korisnika socijalne pomoći	Broj	3.563	3.244	2.964	2.966	2.990	2.710	/	
	Broj ljekara	Broj ljekara	74	73	74	74	73	82	1.623	
14	Broj stanovnika na 1 ljekara	Broj stanovnika/ ljekar	710	721	611	611	618	549	410	
15	Iznos realizovanih sredstava za prioritete iz razvojne strategije	iznos u 000 KM	5.038	5.007	8.932	8.024	4.777	7.978	/	

[2] Podaci Službe za prostorno uređenje, geodetske i imovinsko-pravne poslove Općine Gračanica

[1] Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

DOPUNSKI INDIKATORI RAZVOJA								
R. B.	Naziv dopunskog indikatora razvoja	Jedinica mjere	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Budžet JLS	iznos u milionima KM	12,26	11,97	13,33	12,7	12,53	16,92
	Budžet po stanovniku	u KM	233,05	227,13	294,72	280,6	277,60	375,68
2	Porezni prihodi	iznos u hiljadama KM	/	/	4.312	4.751	5.599	6.066
		u KM po stanovniku	/	/	95	105	124	135
3	Kapitalni izdaci u budžetu JLS	iznos u milionima KM	3,55	2,86	4,44	2,9	2,09	3,78
	Udio realiziranih kapitalnih investicija u budžetu JLS	%	29,00%	23,90%	33,30%	22,80%	16,73%	22,34%
4	Poljoprivrednih gazdinstava	broj	1.843	1.966	2.120	2.251	2.423	2.374
	Poljoprivrednih gazdinstava/1.000 stanovnika	omjer	35,03	37,3	46,87	49,73	53,69	52,71
5	Broj korisnika socijalne pomoći	broj	3.560	3.244	2.964	2.966	2990	2710
	Broj korisnika socijalne pomoći/1.000 stanovnika	omjer	68	62	65,53	65,53	66,25	60,18
6	Zdravstveno osiguranih lica	broj	46.353	46.220	46.092	45.503	43.583	43.835
	Zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo[1]	%	88,10%	87,70%	98%	97%	96,22	97,13
7	Broj aktivnih članova u institucijama kulture	broj	2.268	2.446	2.526	2.526	2.530	3.235
8	Domaćinstva sa pristupom kontrolisanoj vodi za piće	broj	6.040	6.070	6.098	6.571	6.396	6.350
	Pokrivenost domaćinstava sa pristupom kontrolisanoj	procenat	39,00%	39,20%	47,20%	43,90%	42,62%	42,30%
9	Domaćinstava uključena u odvoz krutog otpada	broj	7.023	7.440	8.342	8.903	9.678	10.018
	Pokrivenost domaćinstava odvozom krutog otpada	%	45,40%	48,00%	59,90%	63,80%	65,63	66,78
10	Broj naseljenih mjesta bez asfaltirane putne komunikacije	broj	0	0	0	0	0	0
	Broj domaćinstava bez pristupa električnoj energiji	broj	0	0	0	0	0	0
11	Emisija CO ₂ po glavi stanovnika	tona	nema podataka[2]	3	3,41[3]	3,41	3,18	3,18

[1] Izvor podataka: Zavod za zdravstveno osiguranje Tuzlanskog kantona

[2] Emisija CO₂ po glavi stanovnika iznosila 3,35 t/stanovnik (za 2005. godinu)

[3] Emisija CO₂ po glavi stanovnika za 2016. godinu je izračunata na osnovu podataka o broju stanovnika za 2016. godinu (Izvor: Socio ekonomski pokazatelji za 2016. godinu,

obrada Federalni zavod za programiranje razvoja), prema kojem je broj stanovnika smanjen sa 52.701 na 45.229, što je uticalo na povećanje indikatora emisije CO₂ po glavi stanovnika sa 3,00 na 3,41.